

בס"ד

תודות ותשבחות לה' יתברך על הכל תמיד, ועל הזכות העצומה שנקלה
בחלקי לזכות את הרבים, ברוך ה'. תודה לגלילה בתי היקרה שעזרה לי לחזור
בתשובה.

הגדה של פסח

ערוד ומלוקט ע"י: שולמית גד

כל הזכויות שמורות ©



הקלדה, עימוד, גרפיקה, עיצוב: ע"י המחברת

הציורים: שולמית גד, כל הזכויות שמורות ©

להשיג 050-3001829 ,054-3301951

מה מכינים ל"סדר" פסח?

עורכים שולחן "סדר" פסח בהידור, בכלי יקר נאים
כפי מה שחננו אותנו ה' יתברך, ומקבלים את חג הפסח כבני מלכים
במלבושים יפים, בשמחה ובקדושה, והכל כדי להראות לכל את
שמחת לבנו בחסדיו הגדולים של הקדוש ברוך הוא, אשר בחר בנו
מכל העמים וקידשנו במצוותיו.

יין (עדיף מיץ ענבים) - שיספיק לארבע כוסות לכל המסובין.
יש להכין כוסות לכל המסובין. הכוס צריכה להכיל רביעית, (=84 גרם)
ולשטוף את הכוסות היטב לפני שמוזגים בהם.

מצות - מצה שמורה (יד או מכונה), שיספיקו לכל המסובין
לשלושה "כזית" ("כזית" = 27 גרם).

יש מצות-יד שונות, יש גם עבות וגדולות המכילות כמה "כזית".
מצת מכונה אחת שוקלת 30 גרם ומכילה "כזית" אחד. המצה
שיוצאים בה ידי חובה בליל ה"סדר", צריכה להיות שמורה משעת
הקציר, ורצוי שתהיה של עבודת יד (ובשעת הדחק יוצאים במצה
רגילה - השמורה משעת הלישה).

קערת הפסח - להכין ולסדר מראש, ראה התמונה של
הקערה בעמוד 5.

מרור - חסה (צריך להשתמש בחסה מגידול לל' א תולעים, וכשאינ
אפשר להשתמש בקלח המרכזי שבכ"ל עלה לאחר שנוקה היטב).

זרוע - צלוי, זכר לקורבן הפסח... ובזרוע נטויה (זרוע כבש, או
כנף תרנגול).

ביצה קשה - ביצים קשות, רצוי כמספר הסועדים.



כַּרְפֶּס - סֶלְרִי (מגידול לל א תולעים, או קלחי סלרי) או תפוח אֲדָמָה
מבושל בָּמִים. (למצוה זו מתאים כ' ל ירק הראוי לברך עליו: "בורא פרי
האדמה").

חֲזָרָת - חֶסֶה.

חֲרוּסָת - מְכִינִים לְפִי מְנַהֲגֵי הַעֲדוּת.

הַחֲרוּסָת בְּתַצְלוּם קְעֶרֶת הַפֶּסַח הִיא בְּנוֹסַח יְהוּדֵי מְרוֹקוֹ, וּמְכִילָה:
תְּמָרִים, צִימוּקִים, אֲגוּזִים קְצוּצִים וְיִין. לָשִׁים אֶת כָּל הַחוּמְרִים
וְיוֹצְרִים כְּדוּרִים. הַחֲרוּסָת - מִלְשׁוֹן חֶרֶס, זֶכֶר לְטִיט שֶׁל הַלְבָנִים
שֶׁהָיוּ עֲשׂוּיֹת מִחֶרֶס. חָשׁוּב לְהוֹסִיף יִין לְכָל חֲרוּסָת, כְּדֵי לְזַכּוֹר אֶת
דָּם תִּינוּקוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִמְצָרִים זָרְקוּ לְיָאוֹר.

כָּלִי קֶטָן הַמְכִיל מִים עִם חוּמֵץ, או מִים עִם מֶלַח.

כָּלִי הַמְכִיל מְעֻט מִים - אֲשֶׁר לְתוֹכוֹ יִשְׁפּוֹף מְעֻט יִין מִן
הַכּוֹס 16 פְּעָמִים: כְּאֲשֶׁר אוֹמְרִים - "דָּם, וְאֵשׁ, וְתַמְרוֹת-עֶשֶׂן". (3
פְּעָמִים), וְכְאֲשֶׁר מְזַכְּרִים אֶת עֶשֶׂר הַמְּכוֹת (10 פְּעָמִים), וְסִימְנֵיהֶן:
דָּצ"ךְ עַד"ש בָּאֵח"ב (3 פְּעָמִים). רְאָה בְּעֶמּוּד 19. בֵּינֵתִים מְנִיחִים
הַכָּלִי בְּצַד וְלֹא עַל הַשּׁוֹלְחָן. כְּאֲשֶׁר מְסִימִים: שׁוֹפְכִים אֶת תְּכוֹלֶת
הַכָּלִי - בְּכִיּוֹר הָאֻמָּבְטָיָה.

כּוֹס אֱלִיהוֹ הַנּוֹבִיא - מְכִינִים אֶף עֲדִין לֹא מוֹזְגִים, רְאָה בְּעֶמּוּד
36.

הַגָּדָה נֶשֶׁל פֶּסַח - לְכָל הַמְּסוּבִין (גְּבָרִים, נָשִׁים וְטָר).

אַרוּחַת עֶרֶב חֲגִיגַת - בָּלִיל הַ"סֶּדֶר" אֲסוּר לְאָכּוֹל צְלִי
בָּשָׂר אוֹ צְלִי עוֹף.



קדושת חג הפסח וליל ה"סדר"

ביום זה - הוציאנו הקדוש ברוך הוא ממצרים מבית עבדים, ובחר בנו להיות לו לעם.

כל המצוות חשובות, אך שתי המצוות החשובות ביותר בליל ה"סדר" אשר הן מצוות "עשה" מהתורה (מדאוריתא) הינן:

1. אכילת מצה - "בראש'ן בארבעה עשר יום לח'דש בערב ת'אכלו מצ'ת" ... (שמות י"ב, י"ח).

2. לספר ביציאת מצרים - "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יי' לי בצאתי ממצרים" ... (שמות י"ג, ח'). "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים" (שמות י"ג, ג').

קדושת ליל הפסח (ליל ה"סדר") וכל הדינים הנוהגים היא קדושה רבה מאוד, כי בפסח בחר בנו ה' יתברך מכל העמים וקידשנו במצוותיו. יציאת מצרים היא התהוות עם ישראל והשלמות של בריאת העולם. לכן, ראוי לאדם להיות נזהר שלא ידבר בליל ה"סדר" שום שיחת חולין (של יום חול), ויזהיר על כן לבני ביתו, ויהיו דבקים בה' יתברך, ויתעסקו רק במצוות הלילה ובסיפורי יציאת מצרים, ולפרסם לבני ביתו את הניסים שעשה לנו הקדוש ברוך הוא.

ומידת חסידות: שלא ישיחו כלל, עד אחרי אכילת אפיקומן.



קערה של הסדר

סידור הקערה לפי רבינו האר"י זצוק"ל:

שלוש מצות ועליהן הקערה

מרור - חסה

ביצה קשה

זרוע



כרפס

חרוסת

ספרי או

חלזת - חסה

תפ"א מבושלת במים

לפי הסוד: נכון להשאיר את תכולת קערת הסדר עד הפורח.

את ה"זרוע" שבקערת הפסח לא אוכלים בליל ה"סדר", אלא מותר לאכול ביום שאחרי.

סדר הגדה של פסח

מדוע נקרא: ליל ה"סדר"?

א. ללמד שהנהגת הטבע מתנהלת לפי סדר קבוע, וכך גם לניסים והנפלאות העל טבעיים המתרחשים מן השמים, יש סדר קבוע (הקשחת לב פרעה, 10 המכות, קריעת ים סוף, מתן תורה וכו'). הנסים מתהווים בהנהגה מיוחדת, לפי סדר מסויים ומכוון, וללא כל מקריות.

ב. מדוע נקרא ליל ה"סדר"? - כיון שהלילה הזה מתנהל לפי סדר מסויים ונתון, ולא באופן מקרי. והסדר הוא:

קדש. ורחץ. כרפס. יחץ.

מגיד. רחצה. מוציא מצה.

מרור. כורך. שלחן עורך.

צפון. ברך. הלל. נרצה.

במילים הללו נרמזו סודות נפלאים. נוהגים לומר לפני הקידוש את כל המילים המכילות את תוכנית הסדר, ויש נוהגים לעשות כן לפני כל מצוה.



הגדה של פסח



קידוש



קידוש - הכונה לקידוש, לקדש על היין.

מיד כשכא מביא הכנסת מלכים כוס ראשונה לכל המסובין וקצף
הביא בלעד אלה את הכוס ביד ימין, ואמר את הקידוש מילה מילה,
והמסובין צומדים ושמחים וקסוף כל ברכה צונים אמין. (אין לענות
ברוך הוא וברוך שמו).

לפני הקידוש אומר:

הגני מוכן ומזומן לקיים מצות קידוש ומצות כוס ראשון של
ארבע כוסות, לשם יזווד קודשא בריך הוא ושכינתיה, על ידי
ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. **ויהי נועם** יי אלהינו
עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

אם חל פסח בשבת - מתחילים כאן:

יום הששי, ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכל אלהים ביום
השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר
עשה. ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו, כי בו שבת מכל
מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות.

אם חל ביום חול - מתחילים כאן:

אלה מועדי יי מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדם. וידבר משה
את מועדי יי אל בני ישראל.

סְבְּרֵי מִרְנָן. עוֹנִים לַחַיִּים

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם, וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן, וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְתַתֵּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בַּשַּׁבָּת: שַׁבְּתוֹת לַמְנוּחָה ו) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חַגִּים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, (בַּשַּׁבָּת: אֵת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה ו) אֵת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, וְאֵת יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה, זְמַן חֲרוּתָנוּ, בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ, זִכָּר לַיְצִיאת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בְּחִרָתְךָ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. (בַּשַּׁבָּת: וְשַׁבְּתוֹת ו) מוֹעֲדֵי קֹדֶשְׁךָ (בַּשַּׁבָּת: בְּאַהֲבָה וּבְרַצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הִנַּחֲלָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִקְדָּשׁ (בַּשַּׁבָּת: הַשַּׁבָּת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזִּמְנִים.

אם חל במוצאי שבת - מוסיפים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאֹרֵי הָאֵשׁ. (מוֹתֵר לְפָנֶיךָ עַל קוֹר שְׁמוֹרֶכֶת לְפָנֶיךָ יוֹם טוֹב - אֵין אֶפְדְּלִיק אֶשׁ מִפְּנֵיךְ אִלּוּ מִצִּית).

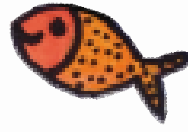
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחָל, וּבֵין אֹר לְחֹשֶׁךְ, וּבֵין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, וּבֵין יוֹם הַשְּׂבִיעִי לְשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בֵּין קֹדֶשׁ שַׁבָּת לְקֹדֶשׁ יוֹם טוֹב הַבְּדִלָּה, וְאֵת יוֹם הַשְּׂבִיעִי מִשִּׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קֹדֶשׁ. וְהַבְּדִלָּה וְקֹדֶשׁ אֵת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשְׁךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחַיִּינִי וְקִיָּמָנִי וְהַגִּיעָנִי לְזִמְן הַזֶּה.



☆ שְׁתִּיב כּוֹס רַאשׁוֹנָה מִחֶסֶד אֱלֹהֵינוּ, וְאֵינוּ מִפְּנֵי פִּדְיוֹן אֶחָד.

וְרֵחִיץ



וְרֵחִיץ - מַלְשׁוֹן לְרַחוּץ (יָדִים).

נוֹטָלִים יָדַיִם בְּדִין נוֹטִילַת יָדַיִם לְסֻעֻדָּה, וְאִין מַסְרִכִים "עַל נוֹטִילַת יָדַיִם". (נוֹטָלִים יָדַיִם בְּשִׁיל טִיבֹל בְּכַרְפֵּס, כִּי כַּל דָּסֵר שְׁטִיבֹלֹ קֹאחֵד מִשְׁפָּע מִשְׁקִין, צְרִיךְ נוֹטִילָה).



בְּרֶפֶס

בְּרֶפֶס - סִלְרִי מַלְדוּלַל לִלָּא תוֹלְעִים, אוֹ תַפּוּחַ אֲדָמָה מְבוֹשֶׁל בְּמַיִם. (לְמַצְנוֹה לוֹ מִתַּאִים כַּל יָרֵק בְּרֹאיוֹ לְסַכֵּךְ עֲלָיו: "בְּרֹא בְרִי הָאֲדָמָה").

1 מָה לְגַבִּי נָשִׁים?

☆ נָשִׁים חֲתִיבוֹת בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת, וְחֲתִיבוֹת בְּהֶסְכָּה לְשִׁמְאֵל.

☆ אִשָּׁה יִכּוֹלָה לְהוֹצִיא אֶת הָאָנָשִׁים יָדֵי חוֹבֶת קִידוּשׁ בְּלִיל פֶּסַח, אִם אִין אָנָשִׁים וְרִים מְסוּבִין אֹתָם.

☆ כְּאִשֶּׁר לִיל הַ"סֵּדֶר" חַל בְּמוֹצָאֵי שְׁבֹת: תִּדְלִיק אֶת הַנְּרוֹת לְכְבוֹד הַחֹג - וְרַק אַחֲרֵי יִצְיָאת הַשְּׁבֹת (רְצוֹי לְפִי רִבִּינוֹ תַס), וְאַחֲרֵי שְׁאִמְרָה: בְּרוּךְ הַמְּבָדִיל בֵּין קוֹדֶשׁ וְקוֹדֶשׁ (בְּלִי שֵׁם וּמַלְכוּת). וְתִדְלִיק וְרַק עַל יָדֵי הַעֲבֵרֹת אֲשֶׁ מִנֵּר הַדּוֹלֵק מִיּוֹם שְׁשִׁי, לְפָנֵי כְּנִיסַת הַשְּׁבֹת.

☆ אִם בִּרְכָה "שְׁהַחֲיִינוּ" עַל הַנְּרוֹת - לֹא תִבְרָךְ שְׁנִית בְּקִידוּשׁ. אֲךָ וְשִׁאִית לְעֻנּוֹת "אִמּוֹ" עַל בִּרְכַּת "שְׁהַחֲיִינוּ" בְּקִידוּשׁ.

☆ אִשָּׁה וְשִׁאִית לְעֻרֹךְ "סֵדֶר" לְבִדָּה, אִם הִיא בְּקִיָּאָה לְעִשּׂוֹתוֹ.

☆ כִּזְיוֹ שֶׁהָדוּלַף יִבְרַק עַל הַכֶּרֶס וְכו', וְכַלּוֹן לִפְטוֹר בְּהִרְכָּתוֹ אֶת כּוֹלָם. אֵךְ רָשָׁאִים שֶׁכֹּל אֶחָד יִבְרַק בִּפְנֵי עֲצָמָו (בְּמִיּוּחַד אֵם בְּעַל הַבֵּית אִינוֹ בָּקִיא בְּהִלָּכָה).

☆ צְרִיךְ לִכְלוֹן בְּהִרְכָּת הַכֶּרֶס לִפְטוֹר אֶת הִרְכָּת בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה עַל הַמַּרוֹר (חֶסֶה) שֶׁנֶּאֱכַל בְּתוֹךְ הַסְעוּדָה.

טוֹבִיאִים הַכֶּרֶס בְּמִי חוֹמֶץ אוֹ בְּמִי מֶלַח, וּמַפְרִיכִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה. (וְיֵאֵכַל לֵאלֹהֵי הַסִּפֵּה).



יֶחֱץ

יֶחֱץ - מִלֶּשׁוֹן יֶחֱצָה, לְחֻצוֹת, חֲצִי.

בּוֹצְצִים אֶת הַמִּצָּה הָאֲמִצָּצִית (מִהֶשֶׁלֶס שֶׁבְּקִצָּה) לִשְׁנֵי חֲלָקִים, אֶת הַחֲלָק הָדוּלַף מְצַפִּינִים לְאַפְיוּקוֹמָן, וְהַחֲלָק הַקָּטָן מְחִלִּירִים לְבֵין שְׁתֵּי הַמִּצּוֹת לְקִיּוּם מֵה שֶׁנֶּאֱמָר לְחֶם עוֹנֵי, וְהַאֲפִיקוֹמָן נֶאֱכַל בְּסוּלֵף הַסְעוּדָה לְפְנֵי הִרְכָּת הַמֶּלֶךְ. (צוּטִפִּים בְּמִפְתִּי נִקְיָה, וְשָׂאִים מִתַּחַת הַמָּפֶה אוֹ נוֹתְנִים לְאֶחָד הַמְסוּבִים לְשׂוּמְרָה).



מִגִּיד



מִגִּיד - מִלֶּשׁוֹן לְהַגִּיד וּלְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.

מִגִּיד - אוֹמֵר אֶת הַהִגָּדָה בְּשִׂמְחָה וְהִתְלַהֲבוּת, כְּאִילוּ הוּא יִצְא מִמִּצְרַיִם, מַעֲבָדוֹת לְחֻרּוֹת.

☆ בְּשַׁעַת אֲמִירַת הַהִגָּדָה הַמִּצּוֹת מְאֻלָּלוֹת (פֶּרֶט לְמִקְוֵאוֹת הַמִּצְוִיּוֹת אֲחֵרֹת).

☆ מצוות קריאת ההכדה היא שהבנות הנאמרות. וכל הארבע אפרס
ואתרחיה בסיפור ההכדה הרי זה משאמת.²

הַרְיָנִי מוֹכֵן וּמְזוּמָן לָקִיָּם הַמְצֹדָה לְסִפְרָא בִּיעִיאת מִצְרִיִּם, לְשֵׁם יִזְוֹד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיה עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנַעֲלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. **וַיְהִי נֹעַם** יי אֱלֹהֵינוּ עִלְּנוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ.

לפי מנהג יהודי ארץ:

קצץ הפית אוחז את קצרת ה"סדר", מנמייה אותה ומספקה מצץ פראש כף אחד מהמסופים במשך רגעים אחדים. וקצת שמסופה הקצרה מצץ פראש כף אחד מהמסופים, אומרים ביחד בקול רם: "פקהילו וזאנו ממצרים!" מנמייה את פרוסת המצה (החצי) שבין שתי המצות השלמות ואומרים: "הא לחמא עניא" (המצה נקראת - לחם עני). מלשון - ליצנות, שמונים צלילי ואומרים צלילי הרבה דברים בשעת אכילתו בסדר הפסח ומספרים ביציאת מצרים, ומס מלשון עניות - עקב דרכו של העני, שמתוך רצונו אינו ממתיך עיסתו תחמץ, ואופה אותה בצורה מצה.

2 מָה נִכְלַל בְּ"מַגִּיד"?

☆ גם נָשִׁים חַיִּיבוֹת בְּסִיפּוֹר יְצִיאַת מִצְרַיִם (וְאִם לֹא יוֹדְעוֹת לִקְרֹא, יוֹצְאוֹת יָדֵי חוֹבָה בְּשִׁמְעָה, שֶׁ"שׁוּמַע פְּעוּנָה". וְאִם אֵינָן מְבִינּוֹת בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, מִתְרַגְּמִים לָהֶן).

☆ וְשׁ לָבֶטֶא אֶת הַמִּילִים בַּשְּׁפָתַיִם בְּקוֹל, אִם לֹא מוֹצִיא אֶת הַמִּילִים בְּהִגָּדָה בַּשְּׁפָתַיִם, אֲלֵא רַק מִהֲרֹר בְּלִבּוֹ, לֹא יוֹצֵא יָדַי חוּבָה.

☆ לא ימהר לסיים את ההגדה אלא יספר במדרשי האגדה, ויאריר בסיפור יציאת מצרים. חג הפסח נקרא כך גם משלוח: פה – סח, שהפה שלנו סח (מספר) ביציאת מצרים ובנפלאות ה'. הו עימר המצווה: שהפה ישיח ויספר ביציאת מצרים, וכל המרבה הרי זה משובח.

☆ בְּזוֹהַר פְּרִשְׁת״ ב״א״ מוֹבָא: כֹּל אָדָם הַמְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם בְּשִׁמְחָה וּבְכִדּוּהָ, מִזְמֵן הוּא לְשִׂמּוֹחַ עִם הַשְׂכִּינָה בְּעוֹלָם הַבָּא. שִׁמְחָה זוֹ גְדוֹלָה מְכֻלָּם, כִּינּוּ שֶׁהָאִישׁ שֶׁמִּיָּד עִם קוֹנוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמִּיָּד בְּסִיפּוֹר זֶה, וּבְאֻתָּה שְׁעָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנֵּס כֹּל הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ וְאוֹמֵר לָהֶן: לָכֵן וְשִׁמְעוּ סִיפּוֹר הַשְּׁבַח שְׁלִי, שְׁבִנֵי מִסְפָּרִים וְשִׁמְחִים בְּגִיטָלָה, אֲזִי מִתְכַּנְסִים כָּלֵם וּבָאִים וּמִתְלוּוִים עִם יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹמְעִים סִיפּוֹר הַשְּׁבַח, שֶׁהֵם שִׁמְחִים בְּסוּד הַגִּיטָלָה שֶׁל קוֹנֵם.

☆ אסור להפסיק בדיבור באמצע ההגדה, אלא רק לצורך גדול מאוד.

הא לחמא ענניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויכיל. כל דצריך ייתי ויפסת. השתא הכא עבדי, לשנה הבאה בארעא דישראל בני חורין.

חולין כ"ס ע"ה (פסח קט"ו) ופסח א' אהרן אפ"י קט"ו

אם אין לו פן אשתו שלא תהא, ואם הוא אפסדו הוא שלא את צמח

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? שבעל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה כלו מצה. שבעל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור. שבעל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים. שבעל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין, הלילה הזה כלנו מסבין.

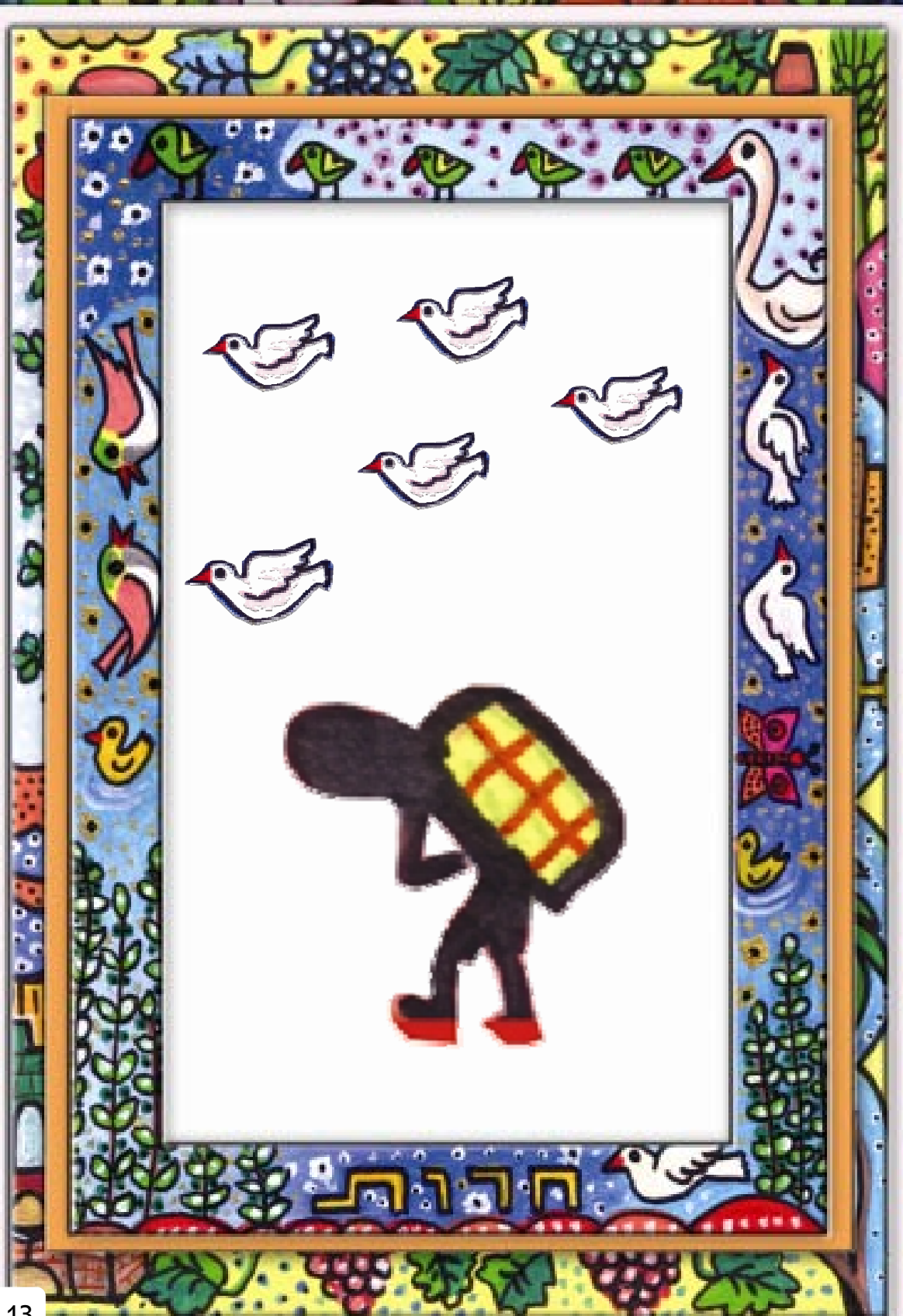


יכ"פ ע"ה ויכ"ה

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו מן הארץ. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, עדיין אנו בנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים כלנו גבונים כלנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

מעשה ברבי אלעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון, שהיו מסבין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו! הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן זומא, שנאמר: למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך - הימים, כל ימי חייך - הלילות. וחכמים אומרים: ימי חייך - העולם הזה, כל ימי חייך - להביא לימות המשיח.



ברוך המקום, ברוך הוא, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא.

בנגד ארבעה בנים דברה תורה: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.



חכם

מה הוא אומר?

מה העדות והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם? אף אתה אמור לו כהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.



רשע

מה הוא אומר?

מה העבודה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל, כפר בעקר. אף אתה הקהה את שניי, ואמור לו: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים, לי - ולא לו. אלו היה שם, לא היה נגאל.



תם

מה הוא אומר?

מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו יי ממצרים, מבית עבדים.



ושאינו יודע לשאול?

את פתח לו.

שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים.

יכול מראש חדש? תלמוד לומר ביום ההוא. אי ביום ההוא יכול
מבעוד יום? תלמוד לומר בעבור זה. בעבור זה - לא אמרתי, אלא
בשעה שמצה ומרור מנחים לפניך.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום
לעבודתו. שנאמר: ויאמר יהושע אל כל העם: כה אמר יי אלהי ישראל:
בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור,
ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר,
ואולף אותו בכל ארץ כנען, וארבה את זרעו, ואתן לו את יצחק, ואתן
ליצחק את יעקב ואת עשו, ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו,
ויעקב ובניו ירדו מצרים.

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב
את הקץ, לעשות כמו שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים.
שנאמר: ויאמר לאברהם: ידע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם,
ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה, וגם את הגוי אשר יעבדו דן
אנכי, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול.

מכסיט את המצות ומסביט את הכוס לאוהבים:

והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו,
אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא
מצילנו מידם.

מניח את הכוס ומסביט את המצות.

צא ולמד מה בקש לכן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא
גזר אלא על הזכרים, ולכן בקש לעקור את הכל, שנאמר: ארמי אבד
אבי, וירד מצרימה, ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול עצום ורב.



וירד מצרימה - ³ אָנוס על פי הדבור. ויגר שם - מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם, שנאמר: ויאמרו אל פרעה, לגור בארץ באנו, כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך, כי כבד הרעב בארץ כנען, ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן.

במתי מעט - כמו שנאמר: בשבעים נפש ירדו אבותיה מצרימה, ועתה שמך יי אלהיה ככוכבי השמים לרוב.

ויהי שם לגוי גדול - מלמד שהיו ישראל מצינים שם ⁴ לגוי גדול ועצום, כמו שנאמר: ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם. ⁵

³ מה גרם לידידת אבותינו למצרים?

מובא ב"חוקת הפסח": כי כל מה שגרם לידידת אבותינו למצרים היתה קנאת אחי יוסף ביוסף אחיהם. ומי גרם לכך? לבן הארמי. כי יעקב עבד תחילה אצל לבן ברחל בתו, והוא לבן הארמי (אותיות הרמאי) החליף את רחל בלאה, ואם לא היה עושה כך היה יעקב נושא תחילה את רחל והיה יוסף הבכור, וממילא לא היו אחיו מקנאים בו.

⁴ למה הכוונה "מצינים שם"?

מציין מלשון מסומן, (לציין = לסמן, להדגיש) והם היו מצינים שם, כלומר היו להם סימני היכר: היה להם זקן, לבוש יהודי, שם יהודי ולשון עברית. ובזכות מה נגאלו אבותינו ממצרים? בזכות שלא שינו את שמם, שלא שינו את לשונם, שלא שינו את מלבושם, שהיו גדורים בעריות.

⁵ כמה היה הריבוי?

הריבוי היה עצום: ב-70 נפש ירדו אבותינו למצרים, וכאשר יצאו ממצרים, למרות הגזרות ולמרות העבדות הקשה (והתמנותה הטבעית), הם מנו כמה מליוני בני אדם, שהרי 600,000 איש היו רק הגברים (רש"י: מגיל 20) מלבד הנשים והטף. "ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות אלף וגלי הגברים לבד מטף" (שמות י"ב, ל"ז).

פרעה הרשע גזר על האנשים ללון בשדה והנשים בעיר, כדי למעט את הפריה ורביה. דרש רבי עקיבא: בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור, נגאלו ישראל ממצרים. ומה עשו הנשים? בשעה שהיו חולכות לשאוב מים, הקדוש ברוך הוא מזמן להם דגים קטנים בכדיהן, ושאבות מחצה מים ומחצה דגים, ומוליכות אצל בעליהן ושופות להם שתי קדרות: אחת של חמין ואחת של דגים, ומאכילות אותם ומרחיצות אותם ומשקות אותם, מנחמות אותם ונוקמות להם ופרים ורבים (שמות רבה פ"א וילקוט שמעוני קס"ג).

וְרֵב - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: רֵבְכָה כָּצַמְחַּה הַשָּׂדֶה נִתְתִּיף, וְתִרְבִּי, וְתִגְדְּלִי, וְתִבְאִי בַעֲדֵי עֲדָיִים, שְׂדֵים נִכְנֹו, וְשַׁעֲרָךְ צִמְחַ, וְאַתָּה עֵרַם וְעָרִיחָה. ⁶ וְאֶעְבֹּר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶה מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמֶיךָ, וְאֶמַר לָךְ: בְּדָמֶיךָ חִי. וְאֶמַר לָךְ: בְּדָמֶיךָ חִי. ⁷

וְיִרְעוּ אֶתְנֹו הַמִּצְרִים, וְיַעֲנוּנוּ, וְיִתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה: **וְיִרְעוּ** אֶתְנֹו הַמִּצְרִים - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה, וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׂאֵנָאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ. **וְיַעֲנוּנוּ** - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְיִשְׁמֹו עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלוֹתָם, וַיְכֹן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה אֵת פֶּתֶם וְאֵת רַעְמֶסֶס. **וְיִתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה** - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָה.

⁶ מֶה פִּירוּשׁ הַפְּסוּקָה?

“**וְרֵבכָה כָּצַמְחַּה הַשָּׂדֶה נִתְתִּיף, וְתִרְבִּי, וְתִגְדְּלִי**” - לְמֹרֹת כּוֹבֵד הָעֲבוּדָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּאָג שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְרַבּוּ כְּמוֹ צִמְחֵי הַשָּׂדֶה הָרְבִים: פֶּרְעָה הִרְשָׁע גָּזַר לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַבָּנִים הַנּוֹלָדִים לְיָאֹור, וַיִּכְשָׁהגִיעַ זְמַן הַלֵּידָה, הָיוּ הַחִלּוֹת נִשּׁוֹת יִשְׂרָאֵל וַיּוֹלְדוּת בְּשָׂדֶה, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח לָהֶם מִלֶּאֶד מִשְׁמֵי מְרוֹם, וּמִנְקָה אוֹתָם וּמִלְקָט לָהֶם שְׂנֵי עֵיגוּלִים: אֶחָד שֶׁל שָׁמֶן וְאֶחָד שֶׁל דָּבָשׁ, וַיְכִיֵּן שְׁמִפִּירִים בָּהֶם הַמִּצְרִים רָצִים לְהוֹרֵגָם, וְנִעֲשָׂה לָהֶם נֶס: וַיִּבְלַעֲשֵׁם בְּקֶרֶק. וּמִבֵּיאִים הַמִּצְרִים שְׁוֹרִים וְחוֹרָשִׁים עַל גְּבִיהֶם, וְלֹאֲחֹר שְׁהוֹלְכִים, מִבְּצִיצִים הַיְלָדִים וַיּוֹצֵאִים כַּעֲשָׂב הַשָּׂדֶה.

“**וְתִבְאִי בַעֲדֵי עֲדָיִים**” - הֵם גָּדְלוּ עַד שֶׁהִגִּיעַ עַת הַפְּרִיחָה, שָׂאָז בָּאִים הַצִּמְחִים מְקוֹשְׁטִים בְּפִרְחִים כְּמוֹ עֲדָיִים. וְגַם כִּיֵּן שֶׁגָּדְלִים בָּאִים עֲדָרִים עֲדָרִים לְבִתְחִיָּה. אֵל תִּקְרִי: בַּעֲדֵי עֲדָיִים, אֵלֹא בַּעֲדָרֵי עֲדָרִים. **שְׂדֵים נִכְנֹו** - זֶהוּ מִשְׁלַח לְתוֹרָה שֶׁבְּכֹתֵב וְהַתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה, שֶׁהָיוּ נִכְוֹנוֹת לְתַתֵּם לָהֶם בְּצִאֲתָם מִמִּצְרַיִם. כְּמוֹ שֶׁהַשָּׂדֶה מְגִדְלִים הַתִּינוֹקוֹת וּמַעֲמִידִים אוֹתָם בְּחַיִּים, כֵּן הַתּוֹרָה מוֹרָה אֵת דָּרֶךְ הַחַיִּים בַּעוֹלָם הַזֶּה וּבַעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד: שֶׁהַ הַשְׁגִּיחַ שִׁפְרוֹ וַיִּרְבּוּ עַד שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַגְּאֻלָּה וְנִכְוֹנוּ לָהֶם: מִשֶּׁהָ וְאֶהְרֹו לְהוֹצִיאֵם בַּעֲזָרָת ה' מִמִּצְרַיִם וְלִדְאוֹג לָהֶם מִכַּל הַבְּחִינוֹת.

“**וְאַתָּה עֵרַם וְעָרִיחָה**” - הִגִּיעַ זְמַן הַגְּאֻלָּה וְלְמֹרֹת שֶׁהִתְרַבּוּ וְגָדְלוּ מִמֶּסֶפֶר וּבְכֹחַ, וְהָיוּ לְבוֹשִׁים בְּגָדִים פְּחוֹתִים כְּשִׁבּוּיִים וְכַעֲבָדִים (שֶׁהָרִי בָּאִילוֹ הָיוּ עֲרוֹמִים), וְגַם הָיוּ עֲרוֹמִים מִן הַמִּצְוֹת וְהַכּוֹיּוֹת שֶׁהָ עֲרוֹם רוֹחֲנִי שֶׁהָרִי יְצִיאָת מִצְרַיִם הִתְּהָ לְפָנֶי מִתֵּן תּוֹרָה - בְּכֹל זֹאת נִגְאָלוּ.

⁷ “**וְאֶעְבֹּר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶה מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמֶיךָ**” - שֶׁהָיוּ מִתְבּוֹסֶסִים בְּטִיט שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים מִמֶּנּוּ הַלְּבָנִים, וְלֹא הָיָה לָהֶם פֶּנְאִי לְנִקּוֹת עֲצָמָן מִמֶּנּוּ. **וְאֶמַר לָךְ: בְּדָמֶיךָ חִי** - שֶׁלְמֹרֹת הָעֲבוּדָה הַקָּשָׁה הַזֶּה, וְכֹל הַטִּינוּף וְהַלְּכָלוּף - תִּחִי וְלֹא תָמוּת, וְתִרְבּוּ כָּצַמְחַ הַשָּׂדֶה.

(שְׁמוֹת רַבֵּה, פֶּרֶשָׁה א', ט"ז רד"ק רש"י מְצוּדוֹת קוֹד מַלְבִּי"ם - סֶפֶר יַחְזָקָאֵל פֶּרֶק ט"ז פסוק ו-ז).

ונצצק אל יי אלהי אבותינו, וישמע יי את קלנו, וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו: **ונצצק** אל יי אלהי אבותינו - כמו שנאמר: ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו, ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה. **וישמע** יי את קלנו - כמו שנאמר: וישמע אלהים את נאקתם, ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. **וירא** את ענינו - זו פרישות דרך ארץ, כמו שנאמר: וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים. **ואת עמלנו** - אלו הבנים, כמו שנאמר: כל היום הילוד היארה תשליכוהו וכל הבת תחיון. **ואת לחצנו** זה הדחק, כמו שנאמר: וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם.⁸

ויוצאנו יי ממצרים - ביד חזקה, ובזרע נטויה, ובמרא גדול, ובאותות ובמפתים: **ויוצאנו** יי ממצרים - לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח. אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, שנאמר: ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה, ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, אני יי. ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה - אני ולא מלאך. והכיתי כל בכור בארץ מצרים - אני ולא שרף. ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - אני ולא השליח. אני יי - אני הוא ולא אחר.

אמרו רבותינו זכרונם לברכה: כשירד הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים, ירדו עמו תשעת אלפים רבבות. מהם מלאכי אש, ומהם מלאכי ברד, ומהם מלאכי זע, ומהם מלאכי רתת, ומהם מלאכי חלחלה. ורתת וחלחלה אוחת למי שהוא רואה אותם.

⁸ תינוקה של רחל נתערבב בתוך הלבנה

רבי עקיבא אומר: נוגשי פרעה היו מכין את ישראל כדי לעשות להם תכונות לבנים שנאמר: ואת מתכנת הלבנים... ומצרים לא היו נותנים תבן לישראל, והיו ישראל מקוששים את הקש במדבר, והיו רומסים אותו בחמוריהם ונשיהם ובנותיהם והקש של המדבר היה נוקב עקביהם והיה הדם יוצא ומתבוסס בחומר. ורחל בתו של שיתלח הייתה הרה ללדת, ורמסה בחומר עם בעלה ויצא הולד מתוך מעיה ונתערבב בתוך המלכו ועלתה צעקתה לפני כסא הכבוד. ירד מיכאל המלאך ולקח את המלכו בטיט שלו והעלהו לפני כסא הכבוד, ואותו הלילה נגלה הקדוש ברוך הוא והיכה כל בכורי מצרים (פרקי דרבי אליעזר פמ"ח).

אמרו לפניו: רבונו של עולם, והלא מלך בשר ודם כשהוא יורד למלחמה שריו ועבדיו מקיפין בכבודו, ואתה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא דין עלינו, שאנחנו עבדיך והם בני בריתך, נרד ונעשה עמם מלחמה. אמר להם: אין דעתי מתקררת עד שארד אני בעצמי, אני בכבודי, אני בגדלתי, אני בקדשתי, אני יי אני הוא ולא אחר.

ביד חזקה - זו הדבר, כמו שנאמר: הנה יד יי הויה במקנה אשר בשדה: בסוסים, בחמורים, בגמלים, בבקר ובצאן, דבר כבד מאד. **ובזרע נטויה** - זו התרב. כמו שנאמר: וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים. **ובמורא גדול** - זה גלוי שכינה, כמו שנאמר: או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות, באתת ובמופתים, ובמלחמה, וביד חזקה ובזרע נטויה ובמוראים גדולים, ככל אשר עשה לכם יי אלהיכם במצרים לעיניך? **ובאתות** - זה המטה, כמו שנאמר: ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת. **ובמופתים** - זה הדם, כמו שנאמר: ונתתי מופתים בשמים ובארץ.

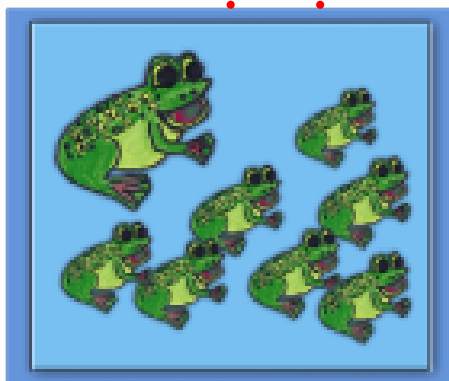
דם, ואש, ותמרות-עשן. על כל מילה שמזכיר, מטיף (מטמטא מט יין) מן הכוס לתוך כלי עם מטמטא, סק הכף 3 מילים = 3 פצמים (משאיר את הכלי לזכר המכות וסימניהם).

דבר אחר: ביד חזקה - שמים, ובזרע נטויה - שמים, ובמורא גדול - שמים, ובאתות - שמים, ובמופתים - שמים.

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים ואלו הן: **דם, צפרדע, כנים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך, מכת-בכורות.** על כל מילה שמזכיר, שופק מטמטא יין מן הכוס לתוך כלי עם מטמטא, סק הכף 10 מכות = 10 פצמים.

רבי יהודה היה נוהג בהם סמנים: **דצ"ף עד"ש באח"ב.** כאשר מזכיר: דצ"ף עד"ש באח"ב - על כל מילה שופק מטמטא יין מן הכוס - סק הכף 3 מילים = 3 פצמים. נוהגים לשפוך את כל כוס היין לתוך הפים, ואחר כך שופכים את הכוס ומוזגים בו יין שנית. ושופכים מיד את המים עם היין אשר בכלי - כצו לתוך הכיור שבאמבטיה.

צפרדע



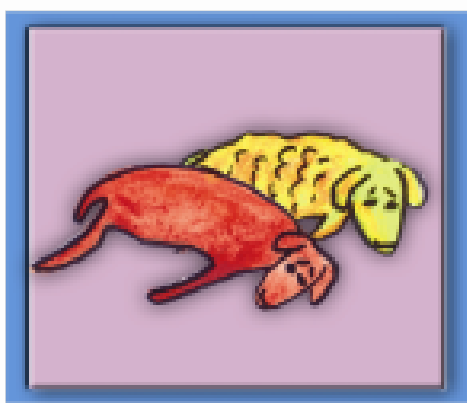
דם



כינים



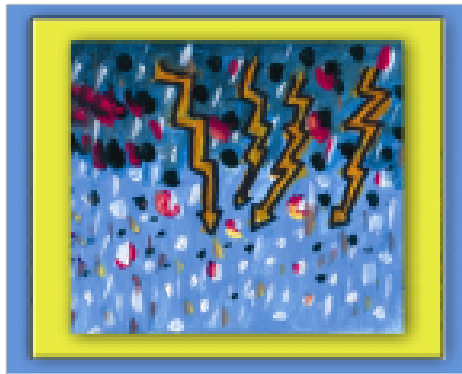
דבור



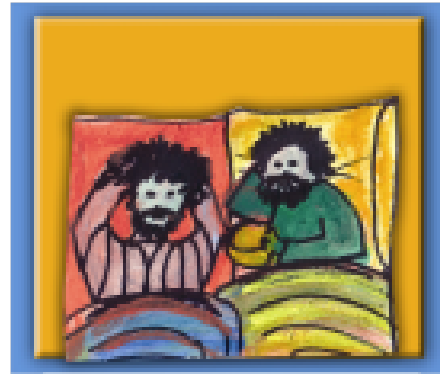
ערוב



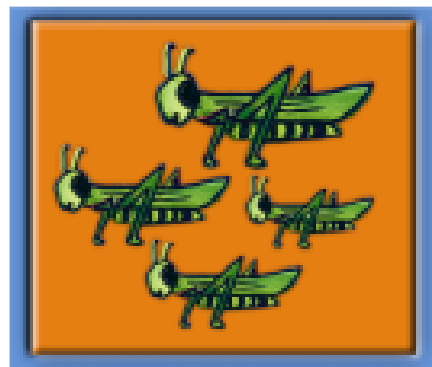
בַּרָד



שְׁחִין



אַרְבֵּה



מַכָּה

בְּכוֹרוֹת



חוֹשֶׁךְ



רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות? במצרים מה הוא אומר? ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע אלהים היא. ועל הים מה הוא אומר? וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה יי במצרים, וייראו העם את יי, ויאמינו ביי ובמשה עבדו. כמה לקו באצבע? עשר מכות. אמור מעתה: במצרים לקו עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות.

רבי אליעזר אומר: מנין שכל מכה ומכה, שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, היתה של ארבע מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה, וזעם, וצרה, משלחת-מלאכי-רעים. עברה - אחת, וזעם - שתיים, וצרה - שלש, משלחת מלאכי רעים - ארבע. אמור מעתה: במצרים לקו ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות.

רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה, וזעם, וצרה, משלחת-מלאכי-רעים. חרון אפו - אחת, עברה - שתיים, וזעם - שלש, וצרה - ארבע, משלחת מלאכי רעים - חמש. אמור מעתה: במצרים לקו חמשים מכות, ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות.

כמה מעלות טובות למקום עלינו:

אלו הוציאנו ממצרים, ולא עשה בהם שפטים - **דינו**.

אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם - **דינו**.

אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם - **דינו**.

אלו הרג את בכוריהם, ולא נתן לנו את ממונם - **דינו**.

ומנין שנתן לנו את ממונם, שנאמר: וינצלו את מצרים, עשאוה כמצולה שאין בה דגים. דבר אחר, עשאוה כמצודה שאין בה דגן. למה מחבב הכתוב את בנות הים יותר מבנות מצרים? אלא מה שהיה בבתי נטלו במצרים, ומה שהיה בבתי תשוראות נטלו על הים. וכן הוא אומר: כנפי יונה נחפה בכסף זו בנות מצרים. ואברותיה בירקרק חרוץ זו בנות הים.

ותרבי ותגדלי ותבואי זו בזת מצרים. בעדי עֲדִיִּים זו ביזת הים. תורי
זהב נעשה לה זו בזת מצרים. עם נקודות הכסף זו בזת הים.

אלו נתן לנו את ממונם, ולא קרע לנו את הים - **דינו**.

אלו קרע לנו את הים, ולא העבירנו בתוכו בחרבה - **דינו**.

אלו העבירנו בתוכו בחרבה, ולא שקע צרינו בתוכו - **דינו**.

אלו שקע צרינו בתוכו, ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה - **דינו**.

אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, ולא האכילנו את המן - **דינו**.

אלו האכילנו את המן, ולא נתן לנו את השבת - **דינו**.

אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני - **דינו**.

אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה - **דינו**.

אלו נתן לנו את התורה, ולא הכניסנו לארץ ישראל - **דינו**.

אלו הכניסנו לארץ ישראל, ולא בנה לנו את בית הבחירה - **דינו**.

על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שהוציאנו
ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את בכוריהם, ונתן
לנו את ממונם, וקרע לנו את הים, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע
צרינו בתוכו, וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את המן,
ונתן לנו את השבת, וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה,
והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל
עונותינו.

רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא
יצא ידי חובתו, ואלו הן:

פסח, מצה, ומרור.

פסח הכוונה לקורבן הפסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש
היה קיים, על שום מה?

על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים. שנאמר:
ואמרתם זבח פסח הוא לי, אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים
בנגפו את מצרים, ואת בתינו הציל, ויקד העם וישתחוו.

אוחז המצה העליונה בידו ואומר:

מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של
אבותינו להתמיץ, עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך
הוא וגאלם, שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות,
כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו
להם.⁹

אוחז המרור בידו ואומר:

מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמררו המצרים את
חיי אבותינו במצרים, שנאמר: ומררו את חיהם בעבדה קשה, בחמר
ובלבנים ובכל עבדה בשדה, את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים,
שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר: בעבור זה עשה יי לי בצאתי
ממצרים. שלא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף
אותנו גאל עמם, שנאמר: ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת
לנו את הארץ, אשר נשבע לאבותינו.

⁹ מה פירוש המילה: מצה?

שורש המילה "מצה" הוא מיצוי, מלשון תמצית, העיקר. מצה עשויה מהמיצוי של
החיטה (מתמצית החיטה) בתוספת מים. גם הלחם וגם המצה עשויים מקמח ומים
והבדל הקטן ביניהם: שהמצה זהו הלחם נטו (האמיתי) שלא טפח, ללא שמרים, וללא
חומרים נוספים המגדילים את הנפח באופן מלאכותי. כשהאדם מוותר על הגאווה
ו"הניפוח" (כפי ניפוח הבצק) הוא בנצטם האדם האמיתי נטו, ללא הזיוף. גם ההבדל בין
המילים "חמץ" ו"מצה" הוא הבדל קטן מאוד. בשתי המילים מופיעות האותיות: מ' צ',
ההבדל הוא רק באותיות ח' ה'. (וגם ההבדל בין ח' ו'ה' הוא קטן. הם שווים פרט לפתח
הקטן שיש באות ה' ואין באות ח').

מכסים את המצות, מגביהים את הכוס ואומרים:

לפיקר אנחנו חייבים להודות, להלל, לשבת, לפאר, לרומם, להדר, לברה, ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו: הוציאנו מעבדות לחרות, ומשעבוד לגאולה ומיגון לשמחה, ומאכל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ונאמר לפניו הללויה.

הללויה, הללו עבדי יי, הללו את שם יי. יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם. ממזרח שמש עד מבוא מהלל שם יי. רם על כל גוים יי, על השמים כבודו. מי כיי אלהינו, המגביהי לשבת. המשפילי לראות בשמים ובארץ. מקימי מעפר דל, מאשפת ירים אביון. להושיבי עם נדיבים, עם נדיבי עמו. מושיבי עקרת הבית, אם הבנים שמחה, הללויה.

בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לוֹעַז. היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו. הים ראה וינס, הירדן יסב לאחור. ההרים רקדו כאילים, גבעות כבני צאן. מה לה הים כי תנוס, הירדן תסב לאחור. ההרים תרקדו כאילים, גבעות כבני צאן. מלפני אדון חולי ארץ, מלפני אלוה יעקב. ההפכי הצור אגם מים, חלמיש למעינו מים.¹⁰

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, והגיענו הלילה הזה לאכל בו מצה ומרור. כן יי אלהינו ואלהי אבותינו הגיענו למועדים ולרגלים אחרים, הבאים לקראתנו לשלום. שמחים בבנין עירך, וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחה לרצון, ונודה לה שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו.

ברוך אתה יי, גאל ישראל.

¹⁰ כאשר יצאו בני ישראל ממצרים נתקסו ב-7 ענני כבוד: 4 עננים מארבע רוחות השמים, ענן אחד מעליהם, להגן עליהם מפני השמש היוקדת והקור והגשמים, ענן אחד מתחתיהם, שלא יזיקו להם הקוצים, הנחשים והעקרבים. וענן אחד לפניהם, ליישר להם את האדמה.



ישות'ם כוס שני'ה קהסקה פש'אכא.

רַחֲצָה

רַחֲצָה - רַחֲצוֹן פִּרְחוֹץ (לנטול ידיים).

נוט'ים יד'ים פסעוזה ומכר'ים: **ברוך** אתה יי, אלהינו מלך העולם,
אשר קדשנו במצותיו וצונו על גטילת ידים.

מוציא מצה

מוציא - קבולנה פקרכת "קמוצ'יא פחם מן הארץ".

קח פלוס קמצות קידו, כסדר שפניחם (המצה הקצויה בין שתי הפסחות),
אכ'ים ויברק:

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, המוציא לחם מן הארץ. (צדיין פא
אוכ'ים את המצה).

משמיט מידיו את המצה התחתונה (וישאר בידיו המצה העליונה והמצה
החזויה) ומכריק:

**ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על
אכילת מצה.¹¹**

בוצע 2 "כלית" משתי המצות אחד ("כלית" מהמצה העליונה ו"כלית"
מהמצה החזויה), טופף במלח, ואוכל בהסבה *afakaf* ו*afak* הפסק.
ומחלק לכל בני הבית.



¹¹ מתי חובה לאכול מצה? כמה לאכול?

☆ צריך לאכול "כלית" מצה, ואם יכול להחמיר יאכל שני "כליתים" (אחד כנגד
המוציא, והשני כנגד "על אכילת מצה").

☆ העיקר להלכה, להחמיר כדעת מרן ה"שולחן ערוך": לאכול בליל ה"סדר", כשיעור
27 גרם ויותר. (מצת-מכונה רגילה שוקלת כ-30 גרם).

☆ יאכל את ה"כלית" בתוך זמן של שבע וחצי דקות. ואם יכול להחמיר יאכל בתוך
ארבע דקות.

☆ מותר לשקול במשקל מיכני ביום טוב ושבת לצורך המצוה.

☆ המצה למצוה בליל הסדר תהיה מצה שמונה (דהיינו משעת קצירה) ורצוי שתהיה
עבודת יד. ואם אין מספיק יוצאים בכל סוגי המצות.

☆ בימי חג הפסח – פרט לליל ה"סדר" שאכילת המצה חובה – מברך על מצה:
"המוציא". כי אכילת מצה בשאר ימי הפסח אינה מצוה גמורה, אלא רשות, ואינו
חייב לאכול מצה (רש"י: ...מה שביעי רשות אף כולם רשות, חוץ מלילה הראשון
שהכתוב קבעו חובה, שנאמר: "בערב תאכלו מצת" – שמות י"ב, י"ח). אך למרות
זאת יש מצווה לאכול מצה כל שבעת ימי חג הפסח, וחסידיים אוכלים מצה שמונה
כל ימי חג הפסח.



מרור

מרור - חסה (צליס או קלחים קאשקל 27 גרם).

אומרים: **הנני מוכן ומזומן** לקיים מצות אכילת מרור, לשם יזווד קידשא בריה הוא ושכינתיה, על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. **ויהי נועם** יי אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

לוקחים "כלית" מרור = חסה, בשעת הדחק יכולים להקל עד 19
גרם, טאבלטים פחוסת ומפרכים:

ברור אתה יי, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על
אכילת מרור. ואכלים לל א הסבה.



בורר

בורר - מלשון כריכה, צטיפה, חיבור פחד.

לוקחים "כלית" חסה, וכלים פחד עד "כלית" מהמזה התחנות
מתוך השלש. טאבלטים פחוסת ואמרים: מצה ומרור בלא ברכה, זכר
למקדש בימינו יחדש, כהלל הזקן שהיה פורכן ואוכלן בבת אחת,
לקיים מה שנאמר: על מצות ומרורים יאכלוהו.

אכלים בהסבה פשאל.



שולחן עזר

שולחן עזר - הפונת לשולחן ערוך פסודות הערב.

☆ עורכים את השולחן פארוהה, ואכלים את סודות הערב פשמה.

(חשוב שלא ישפצו הרבה, כדי שיוכלו פאכל את האפיקומן פקצת תיאון
ולא כסורח).

☆ פצת הסודות עוסקים פצוניו וציאת מצרים. אך אם שעת חצות קליפה
מתקרבת, יש להקדנז כדי שיאכלו את האפיקומן פנחנן - לפני חצות קליפה.



אכילת הביצה הקשה

☆ נוהגים לאכול את הביצה הקשה אחרי הכורך לפני הסעודה, ויש נוהגים לא' כלה לפני אכילת הכרפס (ואז צריך לברך גם "שהכ' ל"), זכר לקורבן חגיגה שהיו אוכלים בפסח. לפני שאוכלים אומרים: זכר לקורבן חגיגה.

צפון

צפון - מלשון צהפון וצפון. הצפון. הצפון. הוא הצפון והמזרח, זכר לקורבן הפסח הנאכל על השופע.

לאחר שסיים את אכילתו מכל המין (כולל מרקחת ופירות), אכלים "כלית" מחצי המצה שנשמרה לצפון. ואם יכול להחמיר יאכל שני "כלית" (אחד זכר לקורבן פסח והשני זכר למצה הנאכלת עמו). יש להיזהר לאכול את הצפון לפני חצות הלילה (וקדימם יוצאים ידי חובה גם לאחר חצות).

אומרים: **הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות אכילת צפון, לשם ייחוד קודש ברירה הוא ושיכנתיה, על ידי שהוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. ויהי נועם יי אלהינו עלינו, ובעשה ידינו כוננה עלינו ובעשה ידינו כוננהו.**

לפני אכילת הצפון אומרים: זכר לקרבן פסח הנאכל על השופע.¹²

12 למה אוכלים ביצה קשה?

א. בפסח, בזמן שבית המקדש היה קיים, היו אוכלים קורבן פסח וקורבן חגיגה, לכן מצווה לאכול בליל הסדר שני תבשילים, אך יוצאים ידי חובה בביצה קשה (שהיא מבושלת ונחשבת כתבשיל אחד).

ב. ככל שהביצה מתבשלת יותר - כך היא מתקשה יותר (בניגוד למאכלים אחרים, שכל שהם מתבשלים יותר, כך הם מתרככים יותר). כך עם ישראל: ככל שהגויים לוחצים אותם יותר, כך הם מתקשים ומתגברים יותר ומתחזקים יותר.

ג. ככל שפרעה היקשה את לבו יותר ויותר (כמו הביצה המתקשה יותר ויותר), כך נענש באופן קשה יותר.

ד. ביצה קשה זהו מאכל אבילים, וזכר לחורבן בית המקדש. זו סגולה: שיתפד עלינו האבל לששון, לשמחה וגאולה.

אוכלים את האפיקומן לתיאבון - מהססה לשמאל, ומאלי לברק צליו.
ולא יאכל אחריו שום דבר, פרט ציון של 2 הכוסות הנוספות.¹³



ברך - הכולנה לברק ברכת המלון אחר הסעודה.

מדיחין את הכוס ומולטין כוס שלישית (צדיון לא שותים). נוטלים ידוים
ל"מים אחרונים", ומברכים ברכת המלון.

לפני ברכת המזון אומרים: **הנני מוכן ומזומן** לקיים מצות "עשה"
של ברכת המזון, שנאמר: ואכלת ושבעת וברכת את יי
אלהיה על הארץ הטובה אשר נתן לך, לשם יזווד קודשא
ברוך הוא ושכינתיה, ברוחילו ורוחיומו על ידי ההוא טביר
ונעלם בשם כל ישראל. **ויהי נועם** יי אלהינו עלינו, ובעשה
ידינו כוננה עלינו ובעשה ידיו כוננהו.

אם המסובין שלשה או יותר, חייבים לצלל, ויאמרו:

המזמן: נברך (אם הם עשרה או יותר מוסיף: אלהינו) שאכלנו משלו.

¹³ מהו "אפיקומן"? מה עושים אם אבד? אם לא מספיק לכולם?

☆ אפיקומן היא מילה לועזית שהיו אומרים בסיום הסעודה, ופירושה: אפיקו-
הוציאו, מן-מטעמים. אפיקומן: הם המגדים שאוכלים לקינוח הסעודה. אך אנו לא
אוכלים קינוח אלא מסיימים את האכילה במצה שהיא הקינוח שלנו, ואין אוכלים
אחר המצה מאומה. אין מפטירין אחר הפסח (אחר קורבן הפסח) אפיקומן, כלומר
לא אוכלים שום קינוח, נשארים עם טעם המצה בפה.

☆ אם האפיקומן (חלק המצה שהוצפו והוסתר) לא מספיק לכל המסובין - יקח
ממצה שמונה אחרת.

☆ אם אבד האפיקומן (חלק המצה שהוצפו והוסתר) - יקח ממצה שמונה אחרת.

ועונים המסובין: ברוך (בעשרה: אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

וחזר המזמן: ברוך (בעשרה: אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, האל הן אותנו ואת העולם כלו בטובו, בחן, בחסד בריוח וברחמים רבים. נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו, ואל יחסר לנו מזון תמיד לעולם ועד. כי הוא אל זן ומפרנס לכל ושלחנו ערוף לכל. והתקין מחיה ומזון לכל בריותיו אשר ברא, ברחמיו וברוב חסדיו, כאמור פותח את ידו ומשביע לכל חי רצון. ברוך אתה יי, הן את הכל.

נודה לך יי אלהינו, על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ברית ותורה, חיים ומזון, על שהוצאתנו מארץ מצרים, ופדיתנו מבית עבדים, ועל בריתך שחתמת בבשרנו, ועל תורתך שלמדנו, ועל חקי רצונך שהודעתנו, ועל חיים ומזון שאתה זן ומפרנס אותנו.

ועל הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך, ומברכים את שמך, כאמור, ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך, על הארץ הטבה אשר נתן לך. ברוך אתה יי, על הארץ ועל המזון.

רחם יי אלהינו, עלינו ועל ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל הר ציון משכן כבודך, ועל היכלך, ועל מעונך, ועל דבירך, ועל הבית הגדול והקדוש, שנקרא שמך עליי. אבינו, רענו, זוננו, פרנסנו, כלכלנו, הרויחנו, הרוח לנו מהרה מכל צרותינו. ונא, אל תצריכנו יי אלהינו לידי מתנת בשר ודם, ולא לידי הלואתם, אלא לידי המלאה והרחבה, העשירה והפתיחה. יהי רצון שלא גבוש בעולם הזה ולא נכלם לעולם הבא. ומלכות בית דוד משיחך תחזירנה למקומה במהרה בימינו.

כשחל בשבת: רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך, ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה, כי יום גדול וקדוש הוא מלפניך, נשבת בו וננוח בו ונתענג בו כמצות חקי

רצונה. ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו, והראנו בנחת ציון במהרה בימינו, כי אתה הוא בעל הנחמות. והגם שאכלנו ושתינו, חורבן ביתך הגדול והקדוש לא שכחנו. אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד, כי אל מלך גדול וקדוש אתה.

אלהינו ואלהי אבותינו, יעלה ויבא ויגיע, ויראה וירצה וישמע, ויפקד ויזכר וזכרנו וזכרון אבותינו, וזכרון ירושלים עירך, וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפליטה, לטובה, לחן ולחסד ולרחמים, לחיים טובים ולשלום, ביום חג המצות הזה ביום טוב (בחול המועד אין אומרים יום טוב) מקרא קדש הזה, לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו יי אלהינו בו לטובה, ופקדנו בו לברכה, והושיענו בו לחיים טובים. בדבר ישועה ורחמים, חוס וחסנו וחמול ורחם עלינו והושיענו, כי אליך עיינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה.

ותבנה ירושלים עירך במהרה בימינו. ברוך אתה יי, בונה ירושלים, אמן.

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם לעד האל, אבינו, מלכנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, קדושנו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל, המלך הטוב והמטיב לכל. שבכל יום ויום הוא המטיב לנו, הוא מטיב לנו, הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו, הוא גמלנו, הוא יגמלנו לעד, חן וחסד ורחמים ורוח והצלחה וכל טוב.

הרחמן הוא ישתבח על כסא כבודו. הרחמן, הוא ישתבח בשמים ובארץ. הרחמן, הוא ישתבח בנו לדור דורים. הרחמן הוא קרן לעמו ירים. הרחמן, הוא יתפאר בנו לנצח נצחים. הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד ולא בבזוי, בהתר ולא באיסור, בנחת ולא בצער. הרחמן, הוא יתן שלום בינינו. הרחמן, הוא ישלח ברכה, רוחה והצלחה בכל מעשה ידינו. הרחמן, הוא יצליח את דרכינו. הרחמן, הוא ישבר על גלות מהרה מעל צוארנו. הרחמן, הוא יוליכנו מהרה קוממיות לארצנו. הרחמן, הוא ירפאנו רפואה שלמה, רפואת הנפש ורפואת הגוף. הרחמן, הוא יפתח לנו את ידו הרחבה והמלאה. הרחמן, הוא יברך כל אחד ואחד ממנו בשמו הגדול.

כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּכֹל מָכַל כָּל. כֵּן יִבְרָךְ
אוֹתָנוּ יְחִיד בְּרָכָה שְׁלֵמָה, וְכֵן יִהְיֶה רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן. הֶרְחַמֵּן, הוּא יִפְרוֹשׁ
עָלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמוֹ.

בַּשָּׁבֶת: הֶרְחַמֵּן, הוּא יִנְחִילֵנוּ עוֹלָם שְׁכּוּלוֹ שָׁבֶת וּמְנוּחָה לַחַיֵּי הָעוֹלָמִים.

הֶרְחַמֵּן הוּא יִגְיַעֲנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לִקְרֹאתָנוּ
לְשָׁלוֹם.

הֶרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׂכָלוֹ טוֹב.

הֶרְחַמֵּן הוּא יִטַּע תּוֹרָתוֹ וְאֶהְבְּתוֹ בְּלִבֵּנוּ, וְתִהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פָּנֵינוּ
לְבַלְתִּי נַחֲטָא. וְיִהְיֶה כָּל מַעֲשֵׂינוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם.

הֶרְחַמֵּן הוּא יַחַיֵּנוּ וְיַצַּנֵּנוּ וְיִקְרַבֵּנוּ לִיְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. מִגְדוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכוּ וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹד
וְלִזְרָעוֹ עַד עוֹלָם. כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ וְדוֹרְשֵׁי יְיָ לֹא יַחֲסְרוּ כָּל טוֹב. נַעַר
הַיִּתִּי גַם זָקֵנָתִי, וְלֹא רֵאִיתִי צָדִיק נֶעֱזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקֵשׁ לַחֵם. כָּל הַיּוֹם
חוֹנֵן וּמַלְוֶה, וְזָרְעוֹ לְבִרְכָּה. מָה שְׁאֲכַלְנוּ יִהְיֶה לְשִׁבְעָה, וּמָה שְׁשִׁיתֵנוּ
יִהְיֶה לְרִפּוּאָה, וּמָה שְׁהוֹתָרְנוּ יִהְיֶה לְבִרְכָּה, כְּדַכְתִּיב: וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהֶם
וַיֹּאכְלוּ וַיִּתִּירוּ כְּדָבָר יְיָ. בְּרוּכִים אַתֶּם לַיְי, עוֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. בְּרוּךְ
הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּינִי, וְיִהְיֶה יְיָ מִבְּטָחוֹ. יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יִבְרָךְ אֶת
עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם.

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו, הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל וְאֻמְרוֹ אָמֵן.

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לָקִים מִצֹּת כּוֹס שְׁלִישִׁי מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת,
לְשֵׁם יִזְוֹד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ, בְּרִזְזִילוֹ וּרְזִימוֹ עַל
יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. **וַיְהִי נֹעֵם** יי אֱלֹהֵינוּ
עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ.

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.



וְיִשְׁתֶּי כּוֹס שְׁלִישִׁית קְהִסְקָה לְשִׁמְכָא, וְלֹא אִמְרָכִים קִרְכָּה
אִתְרַוְנָה.

הַלֵּל



מוֹזְמִין כּוֹס קְרִיטָה (עֲדִיין ל' א שוֹתִים) וְקוֹרְאִים עֲלֶיהָ אֵת הַהֵלֶל.

מוֹזְמִין כּוֹס שְׁלֵ אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא (ל' א שוֹתִים) ¹⁴



פּוֹתְחִים הַדֶּלֶת וְאוֹמְרִים: **שְׂפּוּף** חֲמַתָּךְ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא יִדְעוּךָ, וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ. כִּי אָכַל
אֵת יַעֲקֹב וְאֵת נְהוֹי הַשָּׁמַיִם. שְׂפּוּף עֲלֵיהֶם וְעַמְּךָ וְחֲרוֹן
אַפֶּךָ יִשְׁיגֶם. תִּרְדּוּךָ בְּאֵף וְתִשְׁמִידֶם מִתַּחַת שָׁמַיִ יי. וְסוֹגְרִים אֵת הַדֶּלֶת

¹⁴ מְדוּעַ מוֹזְמִין כּוֹס לְאֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא?

כּוֹס אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא מְרַמֵּז עַל הָאֱמוּנָה בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ. כְּשֶׁשֶׁ הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גָּאֵלנוּ
מִמִּצְרַיִם, כִּד יִגְאֵלנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. וַיִּשְׁלַח לָנוּ בְּקִרְבּוֹ אֵת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב, שִׁיבְשֵׁר
לָנוּ בְּשׂוֹרֹת טוֹבוֹת, יִשְׁוֹעוֹת וְנִחְמוֹת.



אומרים את ה"הלל" שהתלהבות, כיון שהכף הולך אחר החיות
(מלכות חממה קפאה קסיוס). יש להיזהר פסיוס את ה"הלל" לפני חצות
הלילה.

לא לנו יי, לא לנו, כי לשמך תן כבוד, על חסדך על אמתך. למה
יאמרו הגוים, איה נא אלהיהם, ואלהינו בשמים, כל אשר חפץ עשה.

עצביהם כסף וזהב, מעשה ידי אדם. פה להם ולא ידברו, עינים להם
ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו, אף להם ולא יריחו, ידיהם ולא
ימשו, רגליהם ולא יהלכו, לא יתנו בגרונם. כמוהם יהיו עשיהם, כל
אשר בטח בהם. ישראל בטח ביי, עזרם ומגנם הוא. בית אהרן בטחו
ביי, עזרם ומגנם הוא. יראי יי בטחו ביי, עזרם ומגנם הוא.

יי זכרנו יברך, יברך את בית ישראל, יברך את בית אהרן. יברך
יראי יי, הקטנים עם הגדלים. יסוף יי עליכם, עליכם ועל בניכם. ברוכים
אתם ליי, עשה שמים וארץ. השמים, שמים ליי, והארץ נתן לבני אדם.
לא המתים יהללו יי-ה, ולא כל יורדי דומה. ואנחנו נברך יי-ה, מעתה
ועד עולם, הללויה.

אהבתי כי ישמע יי את קולי, תחנוני. כי הטא אנו לי, ובמי אקרא.
אפפוני חבלי מות, ומצרי שאול מצאוני, צרה ויגון אמצא. ובשם יי
אקרא: אנה יי מלטה נפשי. חנון יי וצדיק, ואלהינו מרחם. שמר פתאים
יי, דלותי ולי יהושיע. שובי נפשי למנוחתי, כי יי גמל עליכי. כי
חלצת נפשי ממות, את עיני מן דמעה, את רגלי מדחי. אתה הלך לפני יי,
בארצות החיים. האמנתי כי אדבר, אני עניתי מאד. אני אמרתי בחפזי,
כל האדם כזב.

מה אשיב ליי, כל תגמולוהי עלי. כוס ישועות אשא, ובשם יי
אקרא.

נדרי ליי אשלם, נגדה נא לכל עמו. יקר בעיני יי, המוטה לחסידיו.
אנה יי כי אני עבדך, אני עבדך בן אמתך, פתחת למוסרי. לך אובח
זבח תודה, ובשם יי אקרא. נדרי ליי אשלם, נגדה נא לכל עמו.
בחצרות בית יי בתוככי ירושלים, הללויה.

הָלָלוּ אֶת ייָ כָּל גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹת. כִּי גִבֹּר עָלֵינוּ חֲסִדּוֹ,
וְאַמֶּת ייָ לְעוֹלָם, הִלְלוּהָ.

הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ. יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֱהֲרֹן, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ. יֹאמְרוּ נָא יִרְאִי ייָ, כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדּוֹ.

מִן הַמִּצָּר קָרָאתִי יְיָהּ, עָנְנִי בַּמֶּרְחָב יְיָהּ. ייָ לִי לֹא אִירָא, מֶה יַעֲשֶׂה
לִי אָדָם. ייָ לִי בַּעֲזָרִי, וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאִי. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטָח בְּאָדָם.
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטָח בַּנְּדִיבִים. כָּל גּוֹיִם סִבְבוּנִי בְשֵׁם ייָ כִּי אֲמִילֵם.
סִבְבוּנִי גַם סִבְבוּנִי, בְּשֵׁם ייָ כִּי אֲמִילֵם. סִבְבוּנִי כְּדַבְרִים, דַּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים,
בְּשֵׁם ייָ כִּי אֲמִילֵם. דָּחָה דְחִיתַנִּי לְנֶפֶל וַיְיָ עֲזָרָנִי. עָזִי וְזִמְרַת יְיָהּ, וַיְהִי לִי
לִישׁוּעָה. קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶהְלִי צְדִיקִים. יָמִין ייָ עָשָׂה חֵיל, יָמִין ייָ
רוֹמְמָהּ, יָמִין ייָ עָשָׂה חֵיל. לֹא אֲמוֹת, כִּי אַחִיהָ וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְיָהּ. יִסְרֹנִי
יְיָהּ, וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנִי. פָּתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי צָדִק, אֲבֹא בָם אוֹדֶה יְיָהּ.
זֶה הַשַּׁעַר לַייָ, צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ. אוֹדֶה כִּי עָנִיתַנִּי, וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אוֹדֶה.
אָבֹן מֵאֲסוּ הַבּוֹנִים, הִתְהַלֵּךְ לְרֹאשׁ פָּנָה. אָבֹן. מֵאֵת ייָ הִתְהַלֵּךְ זֹאת, הִיא
נִפְלְאָת בְּעֵינֵינוּ. מֵאֵת. זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ייָ, נִגִּילָה וְנִשְׁמָחָה בוֹ. זֶה.

אָנָּה ייָ הוֹשִׁיעָה נָא. אָנָּה ייָ הוֹשִׁיעָה נָא.

אָנָּה ייָ הַצְלִיחָה נָא. אָנָּה ייָ הַצְלִיחָה נָא.

בְּרוּךְ הִבָּא בְשֵׁם ייָ, בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית ייָ. בְּרוּךְ הִבָּא בְשֵׁם ייָ, בְּרַכְנוּכֶם
מִבֵּית ייָ. א-ל ייָ וַיֵּאָר לָנוּ, אֶסְרוּ חַג בַּעֲבָתִים, עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. א-ל ייָ
וַיֵּאָר לָנוּ, אֶסְרוּ חַג בַּעֲבָתִים, עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. א-לִי אִתָּהּ וְאוֹדֶה,
אֱלֹהֵי אֲרוֹמָמְךָ. א-לִי אִתָּהּ וְאוֹדֶה, אֱלֹהֵי אֲרוֹמָמְךָ. הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב, כִּי
לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.

הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ. הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים, כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדּוֹ. הוֹדוּ לַאֲדוֹנֵי הָאֲדָנִים, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.

לעשה נפלאות גדלות לבדו, כי לעולם חסדו. לעשה השמים בתבונה,
 כי לעולם חסדו. לרקע הארץ על המים, כי לעולם חסדו. לעשה אורים
 גדלים, כי לעולם חסדו. את השמש לממשלת ביום, כי לעולם חסדו.
 את הירח וכוכבים לממשלות בלילה, כי לעולם חסדו. למכה מצרים
 בבכוריהם, כי לעולם חסדו. ויוצא ישראל מתוכם, כי לעולם חסדו. ביד
 חזקה ובזרוע נטויה, כי לעולם חסדו. לגזר ים סוף לגזרים, כי לעולם
 חסדו. והעביר ישראל בתוכו, כי לעולם חסדו. ונער פרעה וחילו בים
 סוף, כי לעולם חסדו. למוליד עמו במדבר, כי לעולם חסדו. למכה
 מלכים גדלים, כי לעולם חסדו. ויהרג מלכים אדירים, כי לעולם חסדו.
 לסיחון מלך האמרי, כי לעולם חסדו. ולעוג מלך הבשן, כי לעולם
 חסדו. ונתן ארצם לנחלה, כי לעולם חסדו. נחלה לישראל עבדו, כי
 לעולם חסדו. שבשפלנו זכר לנו, כי לעולם חסדו. ויפרקנו מצרינו, כי
 לעולם חסדו. נתן לחם לכל בשר, כי לעולם חסדו. הודו לאל השמים,
 כי לעולם חסדו.



נשמת כל חי תברך את שמה יי אלהינו, ורוח כל בשר תפאר
 ותרום זכרה מלפניו תמיד. מן העולם ועד העולם אתה אל, ומבלעדיך
 אין לנו מלך גואל ומושיע, פודה ומציל, ועונה ומרחם בכל עת צרה
 וצוקה. אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה, אלהי הראשונים
 והאחרונים, אלוה כל בריות, אדון כל תולדות, המהלל בכל התשבחות,
 המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים. ויי אלהים אמת. לא ינום ולא
 יישן, המעורר ישנים והמקיץ נרדמים. מחיה מתים ורופא חולים, פוקח
 עורים וזוקף כפופים, המשיח אלמים והמפענח נעלמים. ולך לבדך
 אנחנו מודים.

ואלו פינו מלא שירה כים, ולשוננו רנה כהמון גליו, וּשְׁפִתֵינו שֶׁבַח
 כְּמִרְחֵבֵי רִקִּיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִכְרֵת, וְיָדֵינוּ פְּרוֹשׁוֹת כְּנִשְׁרֵי
 שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ קָלוֹת כְּאַיִלוֹת - אֵין אֲנַחְנוּ מְסַפִּיקִין לַהֲדוֹת לָךְ יי
 אֱלֹהֵינוּ וּלְבָרֶךְ אֶת שְׁמֶךָ מִלִּפְנֵינוּ, עַל אַחַת מֵאַלְפֵי אֲלָפִים וְרוֹב רַבֵּי
 רַבּוֹת פְּעָמִים, הַטּוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעַם אֲבוֹתֵינוּ.

מִלְפָּנִים מִמַּצָּרִים גָּאֲלָתָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, מִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ, בְּרָעַב זָנָתָנוּ וּבִשְׂבַע כָּל־כִּלְתָּנוּ, מִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ, מִדְּבַר מִלְּטָתָנוּ, וּמִחֲלָאִים רָעִים וְרָבִים דָּלִיתָנוּ. עַד הִנֵּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ, וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסִדֶּיךָ. עַל כֵּן אֲבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ, וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנִּפְתַּח בְּאַפֵּינוּ, וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שָׁמַתָּ בְּפִינוּ, הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ, וַיִּשְׁבְּחוּ, וַיַּפְאֲרוּ אֶת שִׁמְךָ מִלְּכֵנוּ תָמִיד.

כִּי כָל פֶּה לָךְ יוֹדֶה, וְכָל לִשׁוֹן לָךְ תִּשְׁבַּח, וְכָל עֵין לָךְ תִּצְפֶּה, וְכָל בֶּרֶךְ לָךְ תִּכְרַע, וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה. וְהִלְבָּבוֹת יִירָאוּךָ, וְהִקְרַב וְהִכְלִיֹּת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ, כַּדְּבַר שֶׁנֶּאֱמַר: כָּל עֲצֻמוֹתֵי תֹאמְרָנָה: יְיָ מִי כָמוֹךָ. מִצִּיל עָנִי מִחֲזֹק מִמָּוֶה, וְעָנִי וְאֶבְיֹן מִגּוֹזֵלוֹ. שׁוּעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִּשְׁמַע, צַעֲקַת הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. וְכָתוּב: רָנְנוּ צַדִּיקִים בְּיְיָ, לִישָׁרִים נָאוֹה תִּהְלֶה.

בְּכִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם, וּבִשְׁפָתַי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ, וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ, וּבִקְרֹב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלֵּל. בְּמִקְהֵלוֹת רַבּוֹת עִמָּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. שָׁכֵן חֹבֶת כָּל הַיְּצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת, לְהִלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדָּר וּלְנַצֵּחַ, עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ מִשִּׁיחָה. וּבִכֵּן

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לְעַד מִלְּכֵנוּ, הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לָךְ נָאוֹה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: שִׁיר וּשְׁבָחָה, הִלֵּל וְזִמְרָה, עוֹז וּמִמְשָׁלָה, נִצָּח, גְּדֻלָּה, וּגְבוּרָה, תִּהְלֶה וְתִפְאָרֶת, קְדוּשָׁה וּמַלְכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ. וּמַעֲוֹלָם וָעַד עוֹלָם אַתָּה א-ל.

יְהִלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וְחֲסִידֶיךָ וְצַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְעִמָּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּל־ם בְּרִנָּה יוֹדוּ, וַיְבָרְכוּ, וַיִּשְׁבְּחוּ, וַיַּפְאֲרוּ, אֶת שֵׁם כְּבוֹדְךָ. כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נְעִים לְזִמְרָה, וּמַעֲוֹלָם וָעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מֶלֶךְ מְהִלָּל בְּתִשְׁבָּחוֹת.



עֲתִיד כּוֹס רְמִיזוֹת פִּתְמוּנָה fknēf

ואחר כך מבכר ברכה אחרונה: בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל הַגָּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגָּפֶן וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה, שְׂרָצִית וְהִנְחֵלֶת לְאַבּוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרִיהָ וּלְשַׁבּוֹעַ מִטּוֹבָהּ. רַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירָהּ, וְעַל הָרַצִּיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדָהּ, וְעַל מִזְבְּחָהּ וְעַל הִיכָלָהּ. וּבִנְיַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ, וְשִׁמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ, וּנְבָרְכֶךָ עָלֶיהָ בְּקִדּוּשָׁה וּבְטָהֳרָה.

(בשבת: ורצה והסליחנו ביום השבת הזה). וְשִׁמְחָנוּ בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה, בְּיוֹם טוֹב מְקָרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. כִּי אַתָּה טוֹב וּמֵטִיב לְכָל, וְנוֹדֶה לָךְ יי אֱלֹהֵינוּ עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָהּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָהּ. (בחוץ לארץ במקום גִּפְנָה אומרים: הַגָּפֶן).

נִרְצָה

נִרְצָה - nrfen רצוי.

רְצָה ה' אֶת שׂוֹאֲלָנוּ (שְׂוֹאֲלָנוּ יְהִיה רצוי) וְנִתְפַּדֵּךְ מִן הַשְׂמִיט שְׁעָשִׂינוּ כ"סד"ר" קִלָּה.

חֶסֶל סְדוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ, כָּכֵל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ. כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר

אוֹתוֹ, כֵּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ. זֶה שׁוֹכֵן
מֵעוֹנָה, קוֹמֵם קֹהֵל עֲדַת מִי מָנָה.
בְּקִרְוֵב נִהַל נִטְעֵי כֹנָה, פְּדוּיִם לְצִיּוֹן
בְּרִנָּה.

3 פְּעָמִים:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה.



אַחֲרֵי ה"סְדֵר"

☆ אַחֲרֵי ה"סְדֵר": מִצְוָה לַעֲסוֹק בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, וּלְסַפֵּר בִּיצִיאַת
מִצְרַיִם וּבְנִיּוֹתֵינוּ וְנִפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

☆ אַחֲרֵי ה"סְדֵר" נוֹהֲגִים לומר "שִׁיר הַשִּׁירִים".

☆ וְלֹא יִבְרַךְ בְּרֶכֶת הַמִּפִּיל וְסִדֵּר קְרִיאַת שְׁמַע עַל הַמִּיטָה, אֶלָּא
יִקְרָא שְׁלוֹשׁ הַפְּרָשִׁיּוֹת מ"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" עַד "יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֶחָד".



אֶחָד מִי יוֹדֵעַ?



אֶחָד מִי יוֹדֵעַ? אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.¹⁵

¹⁵ מִה פִּזְמוֹן הַפִּזְמוֹן "אֶחָד מִי יוֹדֵעַ"?

פִּזְמוֹן זֶה מִתְעַמֵּק בְּזִכְרֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה בָּהֶם זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל? בְּזִכּוֹת
שֶׁהָאֲמִינוּ בְּאֶחָד: אֵל קִנּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ, בְּזִכּוֹת שְׁנֵי לִוְחֹת הַבְּרִית: שְׁעִתִּידִים הָיוּ

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנֵי לוחות הברית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.



שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת. שְׁנֵי לוחות הברית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.



אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ? אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת. שְׁנֵי לוחות הברית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.



חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ? חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת. שְׁנֵי לוחות הברית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.



שֵׁשׁ מִי יוֹדֵעַ? שֵׁשׁ אֲנִי יוֹדֵעַ. שֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁנֵי לוחות הברית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.



שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ? שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא. שֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁנֵי לוחות הברית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.



שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ? שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה. שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא. שֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת. שְׁנֵי לוחות הברית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.



לקבל את התורה, בזכות שלושת האבות, בזכות ארבע האמהות, בזכות חמשה חומשי תורה שקיבלו, בזכות ששה סדרי משנה, התורה שבעל פה, בזכות המנוחה בשבת ושמיכת השבת, בזכות ברית המילה, בזכות ירחי הלידה, שיוולדים ובפך ממשכים את קיום עם ישראל, למרות כל הקשיים והעבודה בפרך, וכל העינויים. בזכות עשרת הדברות שקבלו על הר סיני, בזכות אחד עשר כוכביא שהם השבטים (פרט ליוסף שפבר היה במצרים), שנכנסו למצרים לשבטיהם ויצאו ממצרים כפי שנכנסו: של א שינו את שמם ולשונם ומלבושם. בזכות שנים עשר השבטים ששמו על שלמותם, והיו גדורים בעריות ול א התבוללו במצרים. בזכות שלוש עשרה מידות של הקדוש ברוך הוא העם יזכה לגאולה הבאה, שבזכות שיעשו תשובה וילכו אחר מידותיו של הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא מוחל להם.

תשעה מי יודע? תשעה אני יודע. תשעה ירחי לידה. שמונה ימי מילה. שבעה ימי שבתא. ששה סדרי משנה. חמשה חומשי תורה. ארבע אמהות. שלשה אבות. שני לוחות הברית. אחד אלהינו שבשמים ובארץ.



עשרה מי יודע? עשרה אני יודע. עשרה דבריא. תשעה ירחי לידה. שמונה ימי מילה. שבעה ימי שבתא. ששה סדרי משנה. חמשה חומשי תורה. ארבע אמהות. שלשה אבות. שני לוחות הברית. אחד אלהינו שבשמים ובארץ.



אחד עשר מי יודע? אחד עשר אני יודע. אחד עשר כוכביא. עשרה דבריא. תשעה ירחי לידה. שמונה ימי מילה. שבעה ימי שבתא. ששה סדרי משנה. חמשה חומשי תורה. ארבע אמהות. שלשה אבות. שני לוחות הברית. אחד אלהינו שבשמים ובארץ.



שנים עשר מי יודע? שנים עשר אני יודע. שנים עשר שבטיא. אחד עשר כוכביא. עשרה דבריא. תשעה ירחי לידה. שמונה ימי מילה. שבעה ימי שבתא. ששה סדרי משנה. חמשה חומשי תורה. ארבע אמהות. שלשה אבות. שני לוחות הברית. אחד אלהינו שבשמים ובארץ.



שלשה עשר מי יודע? שלשה עשר אני יודע. שלשה עשר מדיא. שנים עשר שבטיא. אחד עשר כוכביא. עשרה דבריא. תשעה ירחי לידה. שמונה ימי מילה. שבעה ימי שבתא. ששה סדרי משנה. חמשה חומשי תורה. ארבע אמהות. שלשה אבות. שני לוחות הברית. אחד אלהינו שבשמים ובארץ.



מִשֶּׁה רַבִּינוּ

מדוע לא נזכר מִשֶּׁה רַבִּינוּ בַּהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח?

מִשֶּׁה רַבִּינוּ לא נזכר בַּהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח: כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְאֵלִיל אוֹ מִלֶּאֶךָ, שֶׁהָרִי מִשֶּׁה רַבִּינוּ הוּא יְלֹוד אִשָּׁה, וְהָיָה הָעֵנֹו מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה: "...וְהָאִישׁ מִשֶּׁה עָנֹו מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה" ... (במדבר פֶּרֶק י"ב, ג'). וְכֵדִי שֶׁלֹּא יִגִּידוּ חֵס וְחִלְיָה שֶׁהִגְאֹולָה בָּאָה עַל יְדֵי בָשָׂר וְדָם - עַל יְדֵי מִשֶּׁה. שֶׁהָרִי הִגְאֹולָה בָּאָה עַל יְדֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.



מדוע נקרא מִשֶּׁה בִּשְׁם זֶה?

א. בַּת פֶּרְעָה נִתְּנָה לְמִשֶּׁה אֶת שְׁמוֹ ... וְתַבְאָהּ לְבַת פֶּרְעָה וַיְהִי לָהּ לְבִן, וְתַקְרָא שְׁמוֹ מִשֶּׁה וְתֹאמַר: כִּי מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ" (שמות פֶּרֶק ב', י'). לְמַעֲשֶׂה הַיְתָה בַּת פֶּרְעָה צְרִיכָה לְקַרֵּא לְמִשֶּׁה בִּשְׁם: מִשִּׁי. לְאַחֵר שֶׁהִצִּיאָה (מִשְׁתָּה) אוֹתוֹ מִן הַמִּים הוּא הָיָה כְּבֵר מִשִּׁי (מִשְׁהוּ שֶׁהוּצִיא אוֹתוֹ, שֶׁמִּשּׁוּ אוֹתוֹ. לְמִשּׁוֹת = לְהוּצִיא). מִבֵּיא הַ"אוֹר הַחַיִּים" שֶׁכְּתוּב בְּסִפְרָה הַזֹּהָר שֶׁה' שֵׁם בְּפִיָּה אֶת הַשֵּׁם: מִשֶּׁה, וְהָיָה אֶפִּילוֹ לֹא יִדְעָה מַה הַסִּיכָה לְשֵׁם הַזֶּה, פֶּרֶט לְעוֹבְדָה שֶׁקִּרְאָה לוֹ עַל שֵׁם הָאִירֹועַ שֶׁ"מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ". שְׁמוֹ שֶׁל מִשֶּׁה מְבֹטָא אֶת מַהוּתוֹ: מִשֶּׁה הוּא זֶה שֶׁמִּשֶּׁה אֶת הָאֲחֵרִים, מִשֶּׁה הוּא זֶה שֶׁמוּצִיא (מ' שֶׁה - מִלְשׁוֹן לְמִשּׁוֹת) אֶת הָאֲחֵרִים, הוּא שֶׁמִּשֶּׁה (שֶׁמוּצִיא) בְּעֶזְרַת ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, מוּצִיא אוֹתָם מִעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, וְלִכְן לֹא נִקְרָא מִשִּׁי.

ב. מִשֶּׁה רַבִּינוּ בְּגִימַטְרִיָּה = 613 = תר"ג = תר"ג מְצוּוֹת שֶׁבְּתוֹרָה שֶׁהוּרִיד לְיִשְׂרָאֵל. (מ' שֶׁה רַבִּינוּ = 6+5+10+2+200+5+300+40=613).

ג. מִשֶּׁה רַבִּינוּ עֶבֶד ה', מִשֶּׁה בְּחִילּוֹף אוֹתִיּוֹת = הַשֵּׁם = מִשֶּׁה עֶבֶד הַשֵּׁם. מִשֶּׁה רַבִּינוּ עַה"ש הָיָה עֶבֶד ה', גְּדוֹל הַנְּבִיאִים, אֲשֶׁר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּיבֵר עִמּוֹ פֶּה אֶל פֶּה: "...לֹא כֵן עֲבָדִי מִשֶּׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ

ומראה ולא בחידות, ותמנת יי יביט" ... (במדבר פרק י"ב). משה רבינו בגימטריה קטנה = $613 = 6+1+3 = 10 = 1+0 = 1$. משה רבינו היה עבד של אחד - עבד של ה' אלקנו שבשמים ובארץ.



משה התינוק והגחלת

ויהי בשנה השלישית ללדת משה, ופרעה יושב על כסאו והגבירה יושבת מימינו ובתיה יושבת משמאלו והנער יושב בחיקה, וכל שרי המלוכה יושבים אצלו. ויהי הם יושבים אל השולחן, ויושט הנער את ידו ויקח את העטרה מעל ראש המלך וישם אותה בראשו, ויבהלו המלך והשרים על זה והוא תמיהה גדולה מאוד. ויאמרו שרי המלך: הרי מחכמה עשה זאת, וכאשר יגדל יבחר לו את כל מלכות מצרים. ואם על המלך טוב, נשפכה את דמו ארצה בטרם יגדל ויקח את המלוכה מידך ותאבד תקוות מצרים אחרי מלכו.

וישלח אלקים מלאך מלאכים קדושים וישמו גבריאלי וידמה כאחד מהם, ויעז המלאך ויאמר: אם על המלך טוב, יביאו אבן שהם וגחלת אש וישימו אותה לפני הילד, והיה אם ישלח ידו אל השהם - דע כי מחכמה עשה זאת ונהרגהו, ואם על הגחלת ישים ידו - דע כי לא מחכמה עשה זאת ונחיהו. וייטב הדבר בעיני המלך והשרים, ויעש המלך כדבר ה"שר" (המלאך). ויביאו לפני משה בן השלוש את השהם ואת הגחלת, ויטה המלאך את יד משה אל הגחלת, ותדבק הגחלת באצבעו וישאה אל פיו ותבערנה קצות שפתיו ולשונו ונעשה כבד פה וכבד לשון. ויחדלו המלך והשרים מהמית את הילד, ויהי בבית פרעה אחרי כן שנים חמש עשרה (ילקוט קס"ו).



משה והגדי

משה רבינו נבחן בצאן. כאשר היה משה רועה את צאן יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורדף אחריו עד שהגיע לחורש קטן (חורש). פיון שהגיע לשם נזדמנה לו בריכה של מים, ועמד הגדי לשתות. פיון שהגיע אצלו משה, אמר: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני הצמא, עיף אתה.

הרכיבו משה על כתפו והיה מהלך. אמר הקדוש ברוך הוא: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, אתה תרעה את צאני ישראל (מדרש שוחר טוב ע"ח).

משה והמטה  ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת (שמות ד', י"ז).

המטה נברא בין השמשות ונמסר לאדם הראשון בגן עדן, ואדם מסרו לחנוה, וחנוה מסרו לשם, ושם לאברהם, ואברהם מסרו ליצחק, ויצחק ליצחק, ויצחק הוליכו למצרים ומסרו ליוסף בנו. וכאשר מת יוסף, נטלטל כל ביתו וניתן בפלטין של פרעה. והיה יתרו מחרטומי מצרים, וראה את המטה ואת האותיות שעליו, וחדד אותו. לקחו והביאו ונטעו בתוך גן ביתו, ולא היה אדם יכול לקרב אליו, עד שבא משה לארץ מצרים, ונכנס לתוך גן ביתו של יתרו וראה את המטה, קרא את האותיות שם המפורש שעליו, שלח ידו ולקחו. ראה יתרו ואמר: זה עתיד לגאול את ישראל ממצרים, עמד ונתן לו את צפרה בתו לאשה (ילקוט שמעוני, קע"ב).

משה ואהרן בבית פרעה 

וכשבאו משה ואהרן ראו שזיו פניהם כזיו החמה, והם דומים למלאכי השרת, ומטה האלקים בידם שעליו חקוק שם המפורש. רבי מאיר אומר: ארבע מאות פתחים היו לפלטין (לארמון), מאה לכל רוח (צד), ועל כל פתח היו אריות ודובים וחיות רעות, ולא הייתה בריה יכולה להכנס לשם עד שהיו מאכילים אותם בשר שלא יזיקו. וכשבאו משה ואהרן, נתקבצו כולם סביבם והם מלחכים ברגליהם ומלווים את משה ואהרן עד שבאו לפני פרעה. וכל מלכי המזרח באו וראו אותם, נפל עליהם פחד גדול, הם הסירו את כתריהם והשתחוו לפני משה ואהרן (ילקוט שמעוני קפ"א).

מדוע נדדו בני ישראל במדבר 40 שנה? 

משה רבינו שלח 12 אנשים חשובים מראשי בני ישראל, לתור את ארץ ישראל. לאחר 40 יום שבו המרגלים, ופרט ליהושע וכלב - הוציאו

הַמְרַגְלִים אֶת דִּיבַת הָאָרֶץ רָעָה וְאָמְרוּ: כִּי הָאֲנָשִׁים שָׁם עֲנָקִים וְחֲזָקִים וְלֹא יוּכְלוּ לְנַצְחָם. ... "כִּי עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ, וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלֹת מְאֹד, וְגַם יְלָדֵי הָעֵנֶק רָאִינוּ שָׁם... לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חֲזָק הוּא מִמֶּנּוּ... אָרֶץ אֲכֻלֹת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדוּת. וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִלִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחֹגְבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם". לְמַשְׁמַע הַדְּבָרִים הָלְלוּ נְשָׂאוֹ כָּל הָעָם קוֹלָם, בָּכוּ וְהִתְלוֹנְנוּ לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְאָמְרוּ: ... "לֹא מִתְּנוּ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא מִתְּנוּ. וְלָמָּה יִי מִבִּיא אֶתְנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֹּל בְּחֶרֶב... הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִם. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו נִתְּנָה רָאשׁ וְנִשׁוּבָה מִצְרָיִם". וְכָל זֹאת לְאַחֵר שָׂרְאוּ אֶת כָּל הַנָּסִים שֶׁהִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה לָהֶם.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נִפְלוּ עַל פְּנֵיהֶם, וַיְהִי שֶׁעַל בֶּן נֹון וְכָלֵב בֶּן יִפְתָּה מִהֲתָרִים אֶת הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם, וְאָמְרוּ לָעָם: שֶׁהָאָרֶץ טוֹבָה מְאֹד מְאֹד, וְאִם יִי חֶפֶץ בָּנוּ הוּא יְבִיאֵנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת, יִי עֲמָנוּ וְאָנוּ נִנְצָח. אָבֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְכַּוְּנוּ לְרָגוֹם אוֹתָם בְּאֲבָנִים. וְהִנֵּה נִרְאָה כְּבוֹד יִי בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. יִי רָצָה לְכַלּוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲךָ מֹשֶׁה בִּיקֵּשׁ וְהִתְחַנֵּן עֲבוּר הָעָם, מֹשֶׁה בִּיקֵּשׁ אֶת סְלִיחַת עֲווֹן הָעָם, וּבִזְכוּת תְּפִלוֹתָיו וְתַחֲנוּנָיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ יִי סוֹלַח וְאִינוּ מְכַלֶּה אֶת הָעָם: "וַיֹּאמֶר יְיָ סְלַחְתִּי כַּדְּבָר... אֲךָ הִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: כָּל הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה יַעֲנִשׁוּ בְּכַף שְׁלֹא יֵרְאוּ אֶת הָאָרֶץ, ... "בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְלוּ פְּגָרֵיכֶם... מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה... וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רַעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה... בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְתֶּם אֶת הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם, יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה, תִּשָּׂאוּ אֶת עוֹן תִּיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה" ... (בַּמִּדְבָּר י"ג-י"ד).

תִּיאֹר הַקֶּרֶבֶת קוֹרֵבֵן הַפֶּסַח

בִּימֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ

עֲדוּתוֹ שֶׁל נָצִיב רֹמְאִי: כְּשֶׁמִּגִּיעַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַנִּקְרָא אֶצְלָם נִסָּן, יוֹצְאִים רָצִים וְשְׁלוּחִים בְּמִאֲמַר הַמֶּלֶךְ וְהַשּׁוֹפְטִים, לְכָל סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם.

לכל מי שיש לו מקנה צאן ובקר, ימהר להביא המקנה, כדי שימצאו עולי רגלים די זבחייהם וגם למאכלם, כי העם רב מאוד. וכל מי שלא היה בא לזמן הקצוב, היו מחרמין כל ממונו לקדשי הבית. אז היו כל אנשי מקנה ממהרים ובאים, ובנחל סמוך לירושלים היו מעבירין המקנה בנחל, כדי שירחץ וינקה מכל לכלוה. ובהגיעם להרים אשר סביב לירושלים, היה הריבוי כל כך, עד שלא נראה דשא, כי כולו הפך לבן מלבנינות הצמר. ובהגיע יום העשור, כי בארבעה עשר מן החודש היו עושין אותו קורבן, היו יוצאים כולם לקנות את הזבח הנקרא אצלם פסח.

ומתקנת היהודים שקשיוצאין לעבודה זו, לא יאמר שום אדם לחברו גש הלאה, או שיאמר הניחני ואעבור, אפילו היה האחרון שלמה או דוד מלכם. ושאלתי לכהנים: כי זה אינו מדרך המוסר. והשיבו: כי הוא להראות שאין גבהות לפני המקום בזמן הכנת עבודתו, כל שכן בעבודתו ממש. ובאותם שעות כולם שווים לטובה. ובהגיע יום ארבעה עשר לחודש היו עולין במגדל גבוה שבמקדש, קראוהו העברים לול. וכבש שלו עשוי כמין קאנפאריו שלנו. ושלוישה חצוצרות של כסף בידם ותוקעים. ואחר תקיעה מכריזין ואומרים: עם ה' שמעו, הגיע זמן שחישת הפסח, לשם מי ששכן שמו בבית הגדול והקדוש הזה. וכאשר שמעו העם הקריאה היו לובשים בגדי מועד, כי מחצי היום ולמטה היה יום טוב לכל היהודים, לפי שהוא זמן הקורבן. ובפתח העזרה הגדולה היו עומדים שנים עשר לויים מבחוץ וגזרי כסף בידם, ושנים עשר מבפנים וגזרי זהב בידם. אלו שבחוץ ליישב ולהתרות בפאים שלא יזיקו זה לזה לרוב המהירות והפחז, ושלא יפנסו בערבוביאי ויבואו למחלוקת. וכבר אירע שפסח אחד שמעכו שם זקן אחד עם קורבנו לרוב הלחץ. והעומדים בפנים היו גם ליישב היוצאים שלא ידחקו זה לזה. וכן אלו היו נועלין שערי העזרה כאשר ראו שנקנסו מה שיש בו די בפעם אחת.

ובהגיע אל מקום השחיטה, שורות שורות של כהנים היו, וכפות של כסף וכפות של זהב בידם. ושורה שהתחלתה של כסף כולה של כסף, ושל זהב כולה של זהב, וכל זה להידור ותפארת. וכל אחד מן הכהנים שבראש השורה מקבל כך אחת מדם השחיטה ונותנה לחבירו.

וּחְבִּירוֹ לְחִבְרֹו עַד מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ. וְשִׁבְרָאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ הָיָה מַחְזִיר הַכֶּף רִיקָם וְנוֹתְנָה לְחִבְרֹו, וּחְבִּירוֹ לְחִבְרֹו עַד סוֹף, בְּאוֹפֶן שֶׁכֵּל כֹּהֵן וְכֹהֵן הָיָה מְקַבֵּל כֶּף אֶחָת מֵלֶאָה, וּמַחְזִיר כֶּף אֶחָת רִיקָנִית, וְלֹא הָיָה זֶה לְזֶה עֵיכּוֹב, כִּי הָיוּ כָל כֶּף זְרִיזִים בְּעִבּוּדָה זוֹ, עַד שֶׁהָיוּ הַכֹּפּוֹת נִרְאוֹת רְצוֹת וּבָאוֹת כְּחֻצִּים בְּיַד גִּיבּוֹר. וְשְׁלוֹשִׁים יוֹם מְקוֹדֵם הָיוּ מְרַגְּלִים עֲצָמָם בְּעִבּוּדָה זוֹ. רוֹאִים מְקוֹם הַטָּעוֹת אֲשֶׁר אֶפְשָׁר, אוֹ מִכְשׁוֹל שִׁסּוּפֶק לָהֶם. וּשְׁנֵי עֲמוּדִים גְּדוֹלִים גְּבוּהִים, וְעֲלֵיהֶם שְׁנֵי כֹהֲנִים בַּחֲצוּצְרוֹת שֶׁל כֶּסֶף בִּידָם, וְתוֹקְעִים בְּהִתְחַלֵּת קוֹרְבָן כָּל כֶּת וְכֶת, כִּדִּי לְהַשְׁמִיעַ לְכֹהֲנִים הָעוֹמְדִים שָׁם עַל דּוֹכָנָן שִׁיאֲמְרוּ הִהְלַל בְּקוֹל רִינָה וְתוֹדָה וּבְכָל כְּלִי שִׁיר אֲשֶׁר לָהֶם. וְכָל הַכִּלִּים הָיוּ מוֹצִיאִין שָׁם בְּיוֹם הַהוּא. וְכָל בָּעַל הַקּוֹרְבָן אוֹמֵר הִהְלַל. וְאִם עָדִין לֹא נִגְמְרָה הַשְׁחִיטָה חוּזְרִין וְקוֹרְרִין.

אַחַר הַשְׁחִיטָה הָיוּ יוֹצְאִים אֶל הָעֲזָרוֹת, וְשָׁם כָּל הַכּוֹתָלִים סָבִיב מִשְׁנֵי בְּרִזֵּל וּמִזְלָגוֹת לְתֵלוֹת הַקּוֹרְבָן וּלְהַפְשִׁיט. וְשָׁם אֲגוּדוֹת אֲגוּדוֹת שֶׁל מְקִלוֹת, שֶׁכָּאֲשֶׁר לֹא יִמָּצֵא מִזְלָג פָּנוּי, לוֹקֵחַ מִקָּל אֶחָד עַל כֶּתֶף חִבְרֹו וּמַפְשִׁיט, וְנוֹתֵן מָה שֶׁרְאוּי לָתֵת לַמִּזְבֵּחַ. וְיוֹצֵא וְהוֹלֵךְ בְּשִׁמְחָה וְטוֹב לֵבָב, כְּמוֹ שֶׁהוֹלֵךְ לְמִלְחָמָה וְנוֹצֵחַ. כִּי דוֹפִי וְקִלּוֹן מִתְמִיד הָיָה בִּינֵיהֶם מִי שֶׁלֹּא קָרַב קוֹרְבָן הַפֶּסַח בְּמוֹעֶדוֹ. וְהַכֹּהֲנִים בְּשַׁעַת אוֹתָהּ עִבּוּדָה הָיוּ לּוֹבְשִׁים אֲדוּם (עֲנִיין זֶה צָרִיר עֵינָן) מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה דָם אִם יִפּוֹל עַל הַבֶּגֶד. וְהַלְבוּשׁ לְבוּשׁ קָצֵר עַד הַשּׁוֹק, (הַמַּסְפֵּר הַתְּכוּנָה כֹּכָל הַנִּרְאָה: לְבוּשׁ קָצֵר עַל הַמַּכְנָסִים), וְעוֹמְדִים יַחְפִּים. וּבִתִּי הַיָּד עַל הַזְרוּעַ לְבַד, כִּדִּי שֶׁלֹּא יַעֲכֹב בְּשַׁעַת אוֹתָהּ עִבּוּדָה. וְעַל רֹאשׁוֹ כּוֹבֵעַ קָטָן וְשְׁלוֹשׁ אֲמוֹת מִצְנַפֶּת קָשׁוּר סָבִיבוֹ. וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָיוּ לוֹ אַרְבָּעִים כְּרִיכוֹת מִצְנַפֶּת, כְּפִי מָה שֶׁסִּיפְרוּ לֵי, וְהוּא מִצְנַפֶּת לְבָן. וְהַתְּנוּרִים שֶׁהָיוּ צוּלִים בָּהֶם הַקּוֹרְבָן הָיוּ עַל פִּתְחֵיהֶם. וְאֲמְרוּ לֵי כִי הוּא לְפָרֶסֶם אֲמוּנָה וּלְשִׁמְחַת הַחֵג. וְאַחֵר הַצִּלְיָה אוֹכְלִים בְּקוֹל הִלָּל וְרִינָה, וְנִשְׁמַע קוֹלָם לְמַרְחֹק. וְאִין שֶׁעַר מִשְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁיִּנְעַל הַדֶּלֶת בְּלִילֵי הַפֶּסַח, מִפְּנֵי כְבוֹד הָעוֹבְרִים וְהַשְׁבִּים כִּי רַבּוּ (מוֹבָא בִּסְפֵר "שֶׁבֶט יְהוּדָה" וּבִסְדִּיר הֵיעֲבָז).



יציאת מצרים

בעיני הארכיאולוגים

יוסף, עשר המכות, יציאת מצרים אשר התרחשה בשנת 1313 לפנה"ס, הספירה, לפנה"ס 3,300 - מוכחים על ידי ממצאים ארכיאולוגים ומסמכים עתיקים.

שמות עבריים - מתוארים בפאפירוס "ברוקלין"

אחד הפרופסורים המכובדים והידועים כיום בממסד המדעי, פרופסור דייוויד רול, מביא בספרו "התנ"ך - ממיתוס לאמת היסטורית" מסמך עתיק שנמצא בחפירות במצרים ונקרא פאפירוס "ברוקלין". בתחילת הפאפירוס מובא צו מלכותי של המלך סופקוטעפ השלישי, המצווה להעביר קבוצת עבדים מאזור מסויים אל חנה באזור אחר במצרים, וכאן מתגלה ממצא מרתק: בצד האחורי של הדף מופיעים שמות העבדים, וחלק מן השמות הינם שמות עבריים: "יששכר", "אשר", "שפרה", "מנחם" ועוד.

עליית יוסף לגדולה - מתוארת בפאפירוס "הריס"

עצם מציאותו של יוסף במצרים היא עובדה מוחלטת אצל החוקרים כיום, וזאת על פי המחקר הארכיאולוגי בלבד. "הפרטים המתוארים בסיפורי יוסף מוכרים מהתרבות המצרית... באלף השני לפני הספירה רוחה בחצר המלוכה המצרית תופעת עלייתו לגדולה של אדם ממוצא שמי, כף אגו קוראים בפאפירוס הריס א' (טור 75, 1-9) מהמאה הי"ב לפני הספירה (לפני כ-3,300 שנה), כי איש חורי מסוריה וארץ ישראל, הפך נסיד במצרים ואת כל הארץ שם לימד" (אנציקלופדיה עולם התנ"ך עמ' 207).

כל הטקסים שנעשו סביב מינוי יוסף למושל הכתובים בתורה, תואמים בדיוק לממצאים הארכאולוגיים. בתורה נכתב "וַיֹּסֶר פַּרְעֹה אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיֵּתֶן אֹתָהּ עַל יַד יוֹסֵף... וַיֵּשֶׁם רֶבֶד הַזָּהָב עַל צִוְּאוֹ" (בראשית מ"א, מ"ב) וכותבים על כך החוקרים: "בתמונות מצריות שונות נמצא ביטוי מדויק, לטקסי מינוי מעין מינויו של יוסף למעמדו הרם, הטבעת ורביד הזהב היו סמלים ממלכתיים" (פני עולם המקרא עמ' 105).

מבצע איסוף התבואה על ידי יוסף

ידוע לנו שבימיו של יוסף נעשה מבצע בסדר גודל עצום של איסוף תבואה, ונשתמרו בממגורות ענק כנאמר "וַיַּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר כֹּחַל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי חָדַל לִסְפֹּר כִּי אֵין מִסְפָּר" (בראשית מ"א, מ"ט). כיום נמצאו במצרים ממגורות ענק בפיתום ובאתר ביר-אל-עבד, ברצפת האסמים נמצאה אף שכבה של גרגרי תבואה. בספר "שכיות במקרא", מאת משה סלוביטשיק, עמוד קס"א מובא: "זכר לסיפורי יוסף הם גם אוצרות הבר הגדולים שנשתמרו במצרים עד היום, ובציור מצרי קדום מתוארת צבירת הבר בגרנות בידי עבדים ולבלר עומד על גביהם ורושם מכסת התבואה". בספר "פני עולם המקרא" עמ' 105 מובא: "בתמונות מצריות רבות מודגמים המחסנים הללו, ובהם רושמים הסופרים את כמות 'התבואה'".



יש לציין שלמרבית הפלא, פאפירוס "איפובר" אינו היחיד העוסק בתקופה הנדונה ומאורעותיה, ישנם גם אחרים כגון: פאפירוס "ארמיטאג'" שנמצא במוזיאון ארמיטאג' בלנינגראד.

[illegible]

Papyrus Ispaher

מַכַּת דָּם בַּפֶּאפִּירוּס "אִיפּוֹבֶר": ...מִגִּפָּה בְּכָל הָאָרֶץ דָּם בְּכָל מְקוֹם...
הִנֵּהר הוּא דָם... אֲנָשִׁים נִרְתָּעִים מִלְטָעוֹם בְּנֵי אָדָם צִמְאִים לְמִים... אֵלֶּה
הֵם מִימִינוֹ, זֶהוּ אוֹשְׁרֵנוּ, מָה נַעֲשֶׂה? הַכֹּל נִחְרַב...



בְּתוֹרָה – שְׁמוֹת ז': "וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם... וַיִּהְיוּ כָּל הַמִּים
אֲשֶׁר בְּיַאֲרֵי לְדָם... וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֵר... וַיִּחַפְּרוּ כָּל מִצְרַיִם סְבִיבֵי הַיָּאֵר
מִים לְשִׁתוֹת, כִּי לֹא יָכְלוּ לְשִׁתֹּת מִמִּימֵי הַיָּאֵר..."

מַכַּת דָּבָר בַּפֶּאפִּירוּס "אִיפּוֹבֶר": כָּל הַחַיּוֹת לָבָם בּוֹכָה, הַבָּקָר גּוֹעָה...

בְּתוֹרָה – שְׁמוֹת ט': "הִנֵּה יָד יְיָ הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה, בַּסּוּסִים
בְּחֻמֵּי רֵיִם בְּגַמְלִים, בַּבָּקָר וּבַצֹּאן דָּבָר כְּבֹד מֵאֵד..."

מַכַּת בָּרָד בַּפֶּאפִּירוּס "אִיפּוֹבֶר": ...עֲצִים הוֹשְׁמָדוּ... אֵין לְמִצּוֹא פְּרִי גַם
לֹא יֵרֶק... שְׁעָרִים עֲמוּדִים וְקִירוֹת נֶאֱכָלוּ עַל יְדֵי הָאֵשׁ... מִצְרַיִם בּוֹכָה,
אֲרָמוֹן מְלוּכָה בְּלֹא רְוּחִיו, בְּלֹא פִירוֹת בְּלֹא תְבוּאָה אֲשֶׁר לוֹ הֵם שְׂיִיכִים
הַחִיטָה הַשְּׁעוֹרָה, הָאוֹזִים וְהַדְּגִים... אִמָּנָם כֵּן, הוֹשִׁתָּ הַכֹּל אֲשֶׁר אֶתְמוּל
עוֹד נִרְאָה... הָאֲדָמָה הוֹשְׁאָרָה לְלֹאיוֹתָהּ כְּמוֹ אַחֲרֵי קִצִּיר פְּשִׁתָּן... רָאָה
הַבָּקָר הוֹפְקָר וְאֵין אִישׁ שְׂיֹאסֶפֶם יָחַד, כָּל אֶחָד מִחֹפֶשׁ רַק אֶת אֱלוֹ
הַחַתּוּמִּים בְּשִׁמוֹ...

בְּתוֹרָה – שְׁמוֹת ט': "הִנֵּנִי מִמְטִיר כֶּעֶת מִחֵר בָּרָד כְּבֹד מֵאֵד אֲשֶׁר
לֹא הָיָה כְּמֹהוּ בְּמִצְרַיִם לְמֵן הַיּוֹם הַזֶּה וְעַד עֵתָה... וְעֵתָה שִׁלַּח הַעַז
אֶת מִקְנֶךָ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָךְ בַּשָּׂדֶה כָּל הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִמְצָא
בַּשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֹף הַבֵּיתָה וַיָּבֵד עֲלֵהֶם הַבָּרָד וּמָתוּ... הִירָא אֶת דְּבַר יְיָ
מִעֲבָדֵי פִרְעֹה הַנִּיס אֶת עֲבָדָיו וְאֶת מִקְנֵהוּ אֶל הַבְּתִיִּם, וְאֲשֶׁר לֹא שָׁם
לְבוֹ אֶל דְּבַר יְיָ וַיַּעֲזֹב אֶת עֲבָדָיו וְאֶת מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה... וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת
מִטָּהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וַיֵּן נֶתֶן קֹלֹת וּבָרָד וְתִהְיֶה אֵשׁ אֲרָצָה... וַיְהִי בָרָד
וְאֵשׁ מִתְּלַקְחַת בְּתוֹךְ הַבָּרָד כְּבֹד מֵאֵד אֲשֶׁר לֹא הָיָה כְּמֹהוּ בְּכָל אֶרֶץ
מִצְרַיִם מֵאֵז הַיְּתָה לְגוֹי... וַיֵּךְ הַבָּרָד בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶת כָּל אֲשֶׁר
בַּשָּׂדֶה מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וְאֶת כָּל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה הִכָּה הַבָּרָד וְאֶת כָּל עֵץ
הַשָּׂדֶה שִׁבֵּר..."

מַכַּת אֲרֶבָה בַּפֶּאֱפִירוֹס "אִיפּוֹבֶר": ...אֲבוֹי הִתְבוּאָה נִכְחָדָה בְּכָל
מָקוֹם... אֲבוֹי נִשְׁמַד כָּל מָה שֶׁנִּרְאָה עוֹד אֶתְמוֹל... אֵין לְמִצּוֹא פְּרִי גַם לֹא
יֶרֶק... רָעֵב...



בְּתוֹרָה – שְׁמוֹת י': "נֹטָה יָדְךָ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֲרֶבָה... וַיֹּאכַל אֶת
כָּל עֵשֶׂב הָאֶרֶץ וְאֶת כָּל פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבְּכָד, וְלֹא נֹתַר כָּל יֶרֶק
בְּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם"...



מַכַּת בְּכוֹרוֹת בַּפֶּאֱפִירוֹס "אִיפּוֹבֶר": ...אֲבוֹי בְּנֵי נְסִיכִים הוֹטְחוּ אֶל
הַקִּירוֹת... אֲבוֹי בְּנֵי נְסִיכִים הוֹשְׁלָכוּ לְרַחוּבוֹת... בְּתִי הַכֶּלֶא חֲרָבוּ... בְּכָל
מָקוֹם נִמְצָא קוֹבֵר אֶחָיו בְּאֲדָמָה... הִיָּתָה צַעֲקָה גְדוֹלָה בְּמִצְרַיִם... הַנִּנְחָמָה
נִשְׁמָעַת בְּכָל הָאֶרֶץ, מְעוֹרְבַת בְּקִינּוֹת... אֲמָנָם כֹּן, הַגְדוֹל וְהַקָּטָן זָעֲקוּ:
הֲלוֹאֵי וְאֲמוֹת... הָאֲמָנָם זֶה סוֹף הָאָדָם, לֹא הִרְיוֹן וְלֹא לִידָה! אוֹי, תִּפְסִיק
נָא הָאֲדָמָה מִן הָרָעַשׁ וַיִּפְסַק הַשָּׂאוֹן... הָעָרִים חֲרָבוּ, מִצְרַיִם עָלִית
הוֹשְׁחָתָה... הַכָּל נִהָרַס... מַעֲזוֹנוֹת הָאָדָם הִתְהַפְּכוּ בְּרָגַע...



בְּתוֹרָה – שְׁמוֹת י"ב: "וַיְהִי בַחֲצִי הַלַּיְלָה וַיִּזַּק הָכָה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם מִבְּכֹר פְּרָעָה הַיֹּשֵׁב עַל כֶּסֶּאֱוֹ עַד בְּכוֹר הַשִּׁבְי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר
וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וַיָּקָם פְּרָעָה לַיְלָה הוּא וְכָל עַבְדָּיו וְכָל מִצְרַיִם, וַתְּהִי
צַעֲקָה גְדוֹלָה בְּמִצְרַיִם, כִּי אֵין בֵּית אִשָּׁר אֵין שֵׁם מֵת. וַתִּחַזַּק מִצְרַיִם עַל
הָעַם לִמְהֵרָ לְשַׁלְּחַם מִן הָאֶרֶץ כִּי אָמְרוּ כָּלֵנוּ מֵתִים"



יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּפֶּאֱפִירוֹס "אִיפּוֹבֶר": אִיפּוֹבֶר מְבַכָּה עַל כֹּף
שׁ"הַעֲבָדִים נוֹתְנִים הוֹרָאוֹת לְאֲדוֹנֵיהֶם (לְמִצְרַיִם) בְּלֹא לְפָחַד מֵהֶם. זֶהֱב
וַיְהִלּוּמִים אֲבָנִים טוֹבוֹת וְכֶסֶף מוֹשְׁמִים עַל צוּאָרֵי הַשְּׁפָחוֹת" (הַעֲבָרִיּוֹת).

בְּתוֹרָה – שְׁמוֹת ג': "וַנִּתֵּן אֶת חֹן הָעַם הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי
תִּלְכּוּן לֹא תִלְכּוּ רִיקָם, וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּה וּמִגֶּרֶת בֵּיתָה כְּלִי כֶסֶף
וְכְלִי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנוֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם" ... רַשְׁב"ם:
וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּה - בְּמִתְנָה גְמוּרָה וְחִלּוּטָה. "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ
כַּדְבַר מֹשֶׁה, וַיִּשְׂאֲלוּ מִמִּצְרַיִם כְּלִי כֶסֶף וְכְלִי זָהָב וְשִׁמְלֹת"...

המצרים רודפים אחרי בני ישראל בפאפירוס "איפובר": על העילה
ליציאה למלחמה מספר איפובר שנשאר במצרים באותה השעה:
"כאשר אנו שמרנו על עצמינו, מספר כפול של אנשים נלחמו כדי
להחזיר את העם המשתחוה".



בתורה - שמות י"ד: "ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם, ויאמרו:
מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו? ויאסר את רכבו ואת
עמו לקח עמו, ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשם על
כלו... ויאמר מצרים: אנוסה מפני ישראל כי ילחם להם במצרים...
וינער י את מצרים בתוך הים".



עמוד האש ועמוד הענן בפאפירוס "איפובר": "...ראו, האש עלתה
למרומים, ולהבתו יוצאת נגד אויבי הארץ... כוחות עליונים התערבו
והפרידו בין המצרים הרודפים לבין ישראל. זה נמשך כשהאלים
העומדים בתוך המשיכו, הגזע שהולך קדימה מאנשי העם אינם נראים
בדרך. היום פחד... יותר ממליון איש אינם נראים... מה שבין השמים
והארץ מפחיד את כולם... מצרים באה אל המקום שבו נשפכו מים,
הגיבור נלכד בידי זה ששפך את המים על האדמה (הכונה כנראה למשה
רבינו). כל העולם זועזע ממאורעות אלה... הם הגיעו לסוף עם עצמם.
לא נשאר אף אחד עליהם... הכל נתמלאו בפחד.



בתורה - שמות י"ב - ט"ו: וי הלך לפניהם יומם בעמוד ענן
לנחתם הדרך, ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה, לא
ימש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם... ויסע מלאך
האל הים ההלך לפני מחנה ישראל, וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן
מפניהם ויעמד מאחריהם, ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל
ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה, ולא קרב זה אל זה כל הלילה...
ויסעו בני ישראל אלף רגלי הגברים לבד מטף... שמעו
עמים רגזו, חיל אחז ישרי פלשת... אז נבהלו אלופי אדום, אילי מואב
יאחזמו רעד, נמגו כל ישרי כנען, תפל עליהם אימתה ופחד..."

מַכַּת חוֹשֶׁף - מִתּוֹאֲרֶת עַל גְּבִי "הַמוֹנוֹלִיט מְאֵל-עֲרִישׁ"

בשנות ה-60 של המאה ה-19, נמצאה באל-עריש אבן שחם (גרניט) שחורה, אשר שימשה את המקומיים כשוקת בקר. האבן חקוקה היירוגליפים (סיפורי מאורעות) מכל צדדיה. בתחילת המאה ה-20 נלקחה האבן המכונה "המונוליט מאל-עריש" למוזיאון באיסמעיליה, והטקסט שעליה תורגם.



אחד הקטעים בכתובת על גבי המונוליט – מתאר את מַכַּת החוֹשֶׁף:
הארץ היתה מאוד נגיעה, רעה היתה מנת חלקה, מהומה גדולה היתה בארמון... איש לא עזב את הארמון במשך תשעה ימים, ובמשך תשעה ימים אלה של תהפוכות טבע, השתוללה סופה כזו שגם בני האדם וגם האלים לא יכלו לראות איש את פני היושב לידו..."



בתורה – בספר שמות י': "ויט משה את ידו על השמים, ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים, לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים..." ("דורות במקרא", ד"ר עמנואל וילקובסקי).

פיצויים על יציאת מצרים

ישראל חייבת למצרים 40 מיליארד דולר תמורת עגל הזהב

זוהי כותרת הכתבה בעיתון "מעריב" בערב פסח תשמ"ז. הכתב שפי גבאי מביא בכתבה: העתונות המצרית נזכרה בחוב כספי ענק שישראל חייבת למצרים, סכום של 40 מיליארד דולר, שווי הזהב שהוציאו בני ישראל ממצרים בימי הפרעונים, ואשר ממנו עשו את עגל הזהב למרגלות הר סיני. העיתונות הטילה את ההתחשבנות על היסטוריון מומחה לתקופה ההיא: אחמד בהג'ת, אשר הקדיש ימים ארוכים לגנזכי הכהן הפרעוני של התקופה: נאפ-חותפ, שהיה מנהל החשבונות של פרעה מלך מצרים.

”קול ישראל” בערבית, המנהל את ההסברה למדינות ערב מעל גלי האתר, מיהר להשיב לתביעה המצרית. האחראי על ההסברה, שאול מנשה אמר: כי אם מצרים מעלה את הנושא הזה, מוכנה ישראל לעשות עם אותו בהג'ת חשבון פשוט: בני ישראל עבדו אצל פרעה עבודת פרך במשך 280 שנה, הם לא קיבלו כל שכר, פרעה גייס לעבודה זו גם את הנשים, כך שמספרם של העובדים היה 300 אלף. אנא מר בהג'ת הנכבד, שב וחשב את השכר שחייבת מצרים לבני ישראל, ואל תשכח להוסיף על כך את הלנת השכר לתקופה של שלושת אלפים שנה. וכשתגמור את החשבון, פעל אצל ממשלת מצרים שתתן לנו את העודף.

התביעה המצרית אינה חדשה, וכבר הופיעה בימי אלכסנדר מוקדון במאה ה-4 לפני הספירה, כפי המסופר במסכת סנהדרין דף צ"א: לפיה תבעו המצרים לדין לפני אלכסנדר מוקדון את בני ישראל שיחזירו את הכסף ואת הזהב, אך יצאו בבושת פנים כאשר גביהה בן פסיסא דרש מהם שכר עבודה של 600,000 איש ששועבדו במצרים במשך 430 שנה.

מסכת סנהדרין דף צ"א: פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדר מוקדון, אמרו לו: הרי הוא אומר וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום. תנו לנו כסף וזהב שנטלתם ממנו. אמר גביהה בן פסיסא לחכמים: תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס... נתנו לו רשות והלך ודן עמהן. אמר להם: מהיכן אתם מביאים ראיה? אמרו לו: מן התורה. אמר להם: אף אני לא אביא לכם ראיה אלא מן התורה, שנאמר: "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים: שלשים שנה וארבע מאות שנה (שמות פרק י"ב). תנו לנו שכר עבודה של שלשים ריבוא ששיעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה. אמר להם אלכסנדרוס מוקדון: החזירו להם תשובה. אמרו לו: תנה לנו זמן שלושה ימים. נתן להם זמן, בדקו ולא מצאו תשובה...

ה"תביעות" הללו בכל הזמנים, רק מוכיחות שגם הגויים מודים ביציאת מצרים והכל כתוב בגנזכי הפרעונים של התקופה ההיא.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא



דִּנְבִין אָבא בְּתָרִי זִנְיִ. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא. ¹⁶

¹⁶ מַה מְסִתֵּר מֵאַחֲרֵי "חַד גְּדִיָּא"?

"חַד גְּדִיָּא" הוּא שִׁיר נֶצְחוֹן הָאֲמוּנָה הַמְסֻפֶּר עַל: גְּדִי זוֹל שֶׁקָּנָה אָבא בְּתָרִי זִנְיִ, אוֹתוֹ הִפְכוּ הַמְצָרִים לְאֵלוֹהַּ שֶׁלֵּהֶם וְאוֹתוֹ הֵם עוֹבְדִים. אוֹמֵר הַיהוּדִי לְמַצְרִי (וְגַם לְנוּ כְּמוֹכּוֹ): עַדִּיף שְׁתַּעֲבְדוּ לָמִי שֶׁחֶזֶק מִהַגְּדִי – לְחֻתוֹל (שׁוֹנָרָא) שֶׁיִּכּוֹל לֶאֱכֹל אֶת הַגְּדִי, וְאִם כָּבֵר – עַדִּיף שְׁתַּעֲבְדוּ לְכָלֵב שֶׁיִּכּוֹל לְנָשׁוּף אֶת הַחֻתוֹל, שֶׁהֵרִי הַכָּלֵב עַז וְחֶזֶק יוֹתֵר מִהַחֻתוֹל שֶׁאֵכֵל אֶת

וְאַתָּה **שׁוֹנֵרָא**, וְאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.

וְאַתָּה **כִּלְבָּא**, וְנִשְׁפָּה לְשׁוֹנֵרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.

וְאַתָּה **חוּטְרָא**, וְהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנֵרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.

וְאַתָּה **נוֹרָא**, וְשִׂרְפָּה לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנֵרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.

וְאַתָּה **מִיָּא**, וְכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשִׂרְפָּה לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנֵרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.

וְאַתָּה **תּוֹרָא**, וְשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשִׂרְפָּה לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנֵרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.

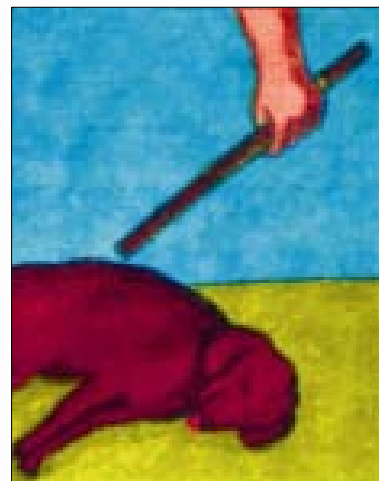
וְאַתָּה **הַשׁוּחַט**, וְשַׁחַט לְתּוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשִׂרְפָּה לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנֵרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.

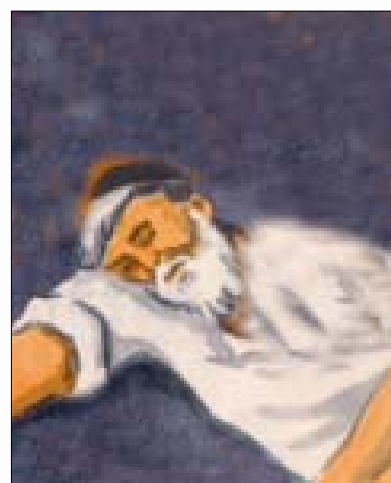
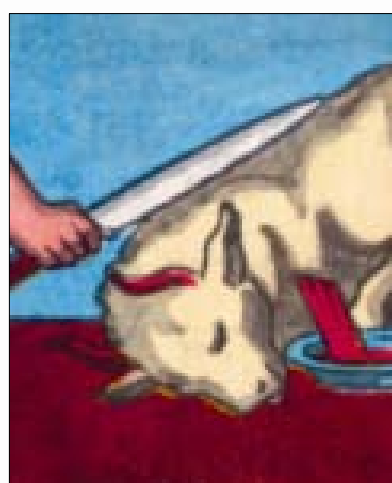
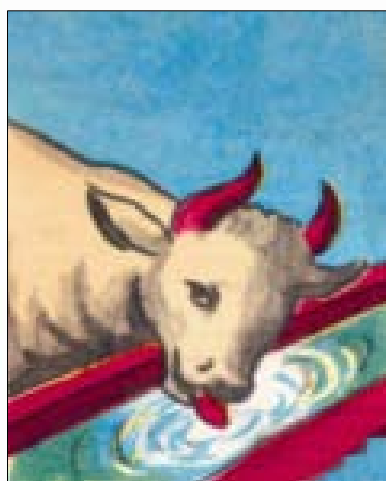
וְאַתָּה **מִלְּאָף הַמּוֹת**, וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתּוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשִׂרְפָּה לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנֵרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.

וְאַתָּה **הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא**, וְשַׁחַט לְמִלְּאָף הַמּוֹת, דְּשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתּוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשִׂרְפָּה לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנֵרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָא. חַד גִּדְיָא, חַד גִּדְיָא.



הַגִּדִּי. אָבֵל אִם כָּבֵד כָּלָב – אַז עַדִּיף שְׁתַּעֲבָדוּ לְמַקְל (חוּטְרָא) שְׁחוּבְט בְּכָלָב וּמָכָה אֶת הַכָּלָב שְׁאָכַל אֶת הַחֲתוּל שְׁאָכַל אֶת הַגִּדִּי שֶׁקָּנָה אָבֵא בְּתַרֵּי זַוְיָא. אָבֵל בְּעֵצָם עַדִּיף שְׁתַּעֲבָדוּ לְאַשׁ (נוֹרָא) שְׁבִכּוּחָה לְשִׂרְפָּה אֶת הַמַּקְל וּלְכֻלּוֹתוֹ... עַדִּיף שְׁתַּעֲבָדוּ לְמִים (מִיָּא) שְׁיֻכּוּלִים לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ... עַדִּיף שְׁתַּעֲבָדוּ לְשׁוֹר (תּוֹרָא) הַחֲזֹק שֶׁשִּׁתָּה אֶת הַמִּים שְׁמֻכְבִּים אֶת הָאֵשׁ... עַדִּיף שְׁתַּעֲבָדוּ לְשׁוּחַט שְׁנוּטֵל אֶת חַיֵּי הַשׁוֹר בְּסִכּוּנוֹ... עַדִּיף שְׁתַּעֲבָדוּ לְמִלְּאָף הַמּוֹת שְׁיֻכּוּל לִטּוֹל אֶת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַשׁוּחַט... שְׁנִטִּים שְׁכַמוֹתֵכֶם: הִתְגַּבְּרוּ עַל יָצָר הָרַע–מִלְּאָף הַמּוֹת, וְעַבְדוּ לְאַלְקִים שְׁיֻכּוּל לְהַרְגוֹ אֶת מִלְּאָף הַמּוֹת. הָאֲלֵקִים הוּא מַלְּאךְ הָעוֹלָם וְכָל הָעוֹלָמוֹת כּוֹלֵם, הוּא כָּל יָכוֹל אֲשֶׁר בָּרָא אֶת הָכֵל, בְּעַל כָּל הַכּוֹחוֹת כּוֹלֵם וְשׁוֹלֵט בְּכָל הָרָקִיעִים וּבְכָל רִיחוֹת הַשָּׁמַיִם.





מְלוּקוּט מֵהַמְּקוּרוֹת:

- הַגִּדָּה שֶׁל פֶּסַח - נוֹסַח מְקוּרִי. 
- יִלְקוּט יוֹסֵף - מוֹעֲדִים - הָרֵב יִצְחָק יוֹסֵף. 
- הַגִּדָּה שֶׁל פֶּסַח - לְמַעַן תִּסְפֹּר, הָרֵב יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל לוֹגֵאסִי. 
- מִפְרָשִׁים: רִשׁ"י, רַד"ק, מַצּוּדוֹת דָּוִד, מַלְבִּי"ם... 
- מִדְרָשִׁים. 
- פְּרִדָּס הַהִגְדָּה - הָרֵב חֲשִׁין. 
- סֵפֶר הַתּוֹדָעָה, כֶּרֶךְ ב' - הָרֵב אֱלִיהוּ כִּי טוֹב. 
- שַׁעוֹר תּוֹרָה מוֹקֵלֵט - הָרֵב בֶּן צִיּוֹן מוֹצֵאפִי. 
- יוֹסִיף נִחְלָה - הָרֵב יוֹסֵף בָּא-גַד, חֶלֶק ב'. 
- אֶמֶת מֵאֶרֶץ תְּצַמַּח - הָרֵב דָּוִד קְלִינֵר, "עֵת לְחֻשׁוֹב" כְּתֹב עֵת לְחֻשִּׁיבָה יְהוּדִית. 
- יְצִיאַת מִצְרַיִם - עֲדוֹת אֶרֶכִּיאולוֹגִית, י. סָעֵד, "עֵת לְחֻשׁוֹב". 

